Fericită este calea pe care mergi astăzi, suflete!

I.S.B.N. - 973 - 9434 - 02 - 9

Părintele MITROFAN

VIAŢA NOASTRĂ DUPĂ MOARTE

Cuv. Teodora în clipa morţii ajutată de Sf. Vasile cel Nou

Editura - AGAPIS - 2000

Editura ***AGAPIS***
Str. Menţiunii nr. 7
Cod. poştal 72457
Sector 2 - *Bucureşti*
Tel. 01/2410673

Tipografia
Concordia S.R.L.
Şos. Pantelimon nr. 226
Sector 2 - *Bucureşti*

CE ESTE MOARTEA?

Moartea este consecinţa păcatului, pedeapsa lui Dumnezeu împotriva neascultării primilor oameni. *"Ori în ce zi veţi mânca din el, cu moarte veţi muri"* (Fac. 2, 17). Primul om creat de Dumnezeu după Chipul şi Asemănarea Lui era perfect şi nemuritor şi ca dovadă a perfecţiunii lui, este, că Dumnezeu nu i-a dat nici o lege de urmat, aşa cum avem noi azi, ci doar o singură poruncă. Primul om constituie un tot perfect armonios, o îmbinare desăvârşită între trup şi suflet, ambele nemuritoare, nu exista nici o contradicţie între ele. Prin neascultarea încă a unicei porunci dumnezeieşti, deşi fusese avizat înainte de ceea ce va urma acestei neascultări, el a decăzut din nemurirea trupului lui, instrumentul prin care a păcătuit fiind pedepsit cu moartea. Sufletul însă i-a rămas nemuritor ca şi mai înainte.

Noi nu putem pricepe cu mintea noastră redusă, cum se realizează această unire a sufletului cu corpul în sânul mamei şi nici separarea sufletului de corp în clipa morţii. Moartea este un fenomen inevi-

tabil şi cel mai sigur ce se petrece în viaţa omului. Nimeni nu scapă de ea, ea este moştenirea noastră, consecinţa primului păcat săvârşit de om, de primul om, transmis din generaţie în generaţie, este pedeapsa lui Dumnezeu împotriva neascultării celui dintâi om şi a tuturor descendenţilor săi.

Şi totuşi, acest blestem dumnezeiesc al morţii a fost redus la jumătate prin venirea Răscumpărătorului. El a venit pe lume ca să mântuiască sufletul omului de veşnica moarte, să-l întoarcă la Creatorul lui printr-o reascultare a poruncilor Sale.

Cei ce au călcat porunca lui Dumnezeu prin strămoşii lui şi sunt deci apăsaţi de blestemul ancestral, pot totuşi să scape de el, dacă vor asculta la rândul lor de poruncile lui Dumnezeu transmise pe pământ prin proorocii legii vechi şi prin Domnul nostru Iisus Hristos, prin poruncile Evangheliei Lui. Trupul însă, pământ fiind, se va întoarce în pământ, dar sufletul, fiind suflarea lui Dumnezeu se va întoarce la Creatorul său, ca să dea socoteală de ceea ce a făcut în timpul vieţii pe pământ cu templul trupului ce i s-a dat spre slujirea lui Dumnezeu. Fiecare om îşi are un destin, un termen de executare a ceea ce i s-a dat spre realizare, iar pierderea timpului pentru plăcerile lumeşti şi nerealizarea deci în termen a ceea ce îi era destinat va atrage bineînţeles şi pe drept, pedeapsa meritată.

Moartea este înspăimântătoare pentru cei ce nu se ostenesc să cunoască pe Dumnezeu şi poruncile Lui, dar pentru cei ce-L cunosc şi-L iubesc, ea este o binefacere, este capătul durerilor şi suferinţelor trupului, a muncilor istovitoare, a neînţelegerilor cu cei necredincioşi, a neputinţelor noastre de a ne desăvârşi, este mântuirea sufletului nostru din închisoarea trupului corupt şi neascultător, este întrevederea cu Dumnezeu, pacea şi odihna veşnică. Ce frumoasă este deci moartea şi binecuvântată !

Ispita demonului cel ce gelozeşte puterea Creatorului şi care vrând să se facă asemenea Lui a fost izgonit din ceruri, a corupt pe primul om şi de atunci şi, până azi continuă ispitirea oamenilor. El vrea să-L concureze pe Dumnezeu.

Omul din ziua de azi, cu inima lui coruptă, este tentat să întrebe de ce Dumnezeu dacă a creat pe om nemuritor, destinat fericirii eterne, i-a pus totuşi în faţă pomul cunoştinţei binelui şi al răului din care i-a interzis să mănânce? I-a pus, deci, ispita în faţă, El Atotputernicul cunoscând bine că omul va cădea ispitit de cel rău? Acest pom al ispitei i-a fost pus omului în cale, tocmai ca el să-şi dea permanent seama că este o fiinţă creată, supusă Autorului său, şi nu egală cu El, Căruia îi datorează fericirea nemuririi, dar şi ascultarea şi supunerea. Dumnezeu a prevăzut desigur ispitirea lui şi a vrut ca această fericire şi

nemurire să fie meritată de către om, nu-i gratuită, atât pentru el cât şi pentru descendenţii lui. De aceea prin poporul ales, poporul lui Israil, El a transmis lui Moise legile Sale, pentru recâştigarea nemuririi. Prin trimiterea Domnului nostru Iisus Hristos - Însuşi Cuvântul lui întrupat - El explică omenirii rostul şi sensul vieţii pământeşti şi anume recâştigarea fericirii pierdute. Domnul nostru Iisus Hristos este întruparea legii Divine. Moartea n-a fost destinată omului, ea este contrară naturii lui, ea n-a survenit decât ca o pedeapsă a păcatului, în clipa când inima şi dragostea lui s-a îndepărtat de Dumnezeu.

Reîntoarcerea inimii omului la Creatorul Său, dragostea şi ascultarea faţă de El, readuce omului nemurirea. Sufletul omului şi-a trădat natura lui iniţială, răul a pus stăpânire pe el şi moartea vine să curme acest rău. Deci ea este necesară, venind ca o binefacere pentru om, făcând deci să înceteze răul. Dacă omul corupt de ispititor, înrăit de cel viclean, ar fi rămas totuşi nemuritor, aşa cum l-a creat Dumnezeu, ar fi fost o calamitate veşnică. El a trimis moartea ca pe o pedeapsă dar şi ca pe o salvare din ghearele satanei. Moartea este un mijloc de împiedicare a propagării răului pe pământ, Dumnezeu deci a împiedicat uneltirile diavolului, a împiedicat ca răul să rămână nemuritor, aşa cum era natura omului. Deci spre binele acestuia El a trimis moartea în trupul care

a păcătuit, păstrându-i totuşi nemurirea sufletului.

Principiul păcatului se găseşte chiar în zămislirea omului, în unirea corpului cu sufletul în sânul mamei. Prin procreare omul moşteneşte păcatul şi numai prin despărţirea de trup a sufletului, acest principiu al păcatului poate fi distrus, deci numai prin moarte se curmă moştenirea păcatului.

Sf. Pavel spune: *"Ticălos om sunt eu! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?"* (Rom. 7, 24). Nici un om nu scapă de ispită, de boală, de foame, de muncă, de suferinţă, de durere. Viaţa însăşi de care ne cramponăm într-atâta este o ispită continuă. Cine ne scapă de toate decât moartea? Şi totuşi numai prin aceste ispite ne putem mântui, putem recuceri nemurirea. Prin încrederea, recunoaşterea şi ascultarea faţă de Domnul nostru Iisus Hristos câştigăm veşnicia: *"Eu sunt viaţa, învierea şi calea"*. Ascultarea, umilinţa, faptele bune, răbdarea, servesc de sprijin sufletului în clipa părăsirii corpului său. Moartea dreptului nu seamănă deloc cu cea a unui păcătos, dimpotrivă... Cei drepţi, simt o mare bucurie, de a fi chemaţi la odihna de veci, în timp ce moartea păcătosului este cumplită. Cel ce a călcat legea se îngrozeşte de pedeapsă, remuşcările îi chinuiesc conştiinţa, iar căinţa este prea târzie.

CE SE ÎNTÂMPLĂ CU SUFLETUL ÎN CLIPA MORŢII?

"Adevăr zic ţie că astăzi vei fi cu Mine în Rai", spune Domnul nostru Iisus Hristos tâlharului de pe Cruce, care în ultima clipă a vieţii lui a recunoscut totuşi purtarea lui faţă de Dumnezeu şi căinţa sa a fost sinceră. Deci niciodată nu este prea târziu cât timp mai este omul în viaţă să se pocăiască cu credinţă. Amânarea înseamnă însă moartea, căci clipa în care ea ne surprinde nu poate fi prevăzută de nimeni.

Cuvântul "astăzi", înseamnă veşnicia dincolo de mormânt, acolo unde nu există timp împărţit pe zile. Acolo, nu există diviziunea timpului şi misterul a ceea ce se petrece cu Sufletul omului după moarte a fost descris de Sfinţii Părinţi, marii asceţi, apostoli şi ucenici care au avut viziuni şi cărora datorită purităţii lor sufleteşti le-a fost permis să înţeleagă şi chiar să vadă ceea ce noi muritorii de rând, nu înţelegem, căci suntem prea corupţi şi prin această lipsă de înţelegere ne pecetluim necredinţa noastră.

Astfel ne spun Sfinţii, că în clipa morţii Sufletul ce

iese din corp este imediat încercuit de îngeri buni sau spirite rele, aşa cum a fost viaţa acelui care moare. Sufletul păcătos este îngrozit de ceea ce vede, delirul muribunzilor cine nu l-a auzit? Şi cine a ştiut să-l explice pe cale ştiinţifică?

Ar fi trebuit ca odată cu distrugerea corpului, a materiei însăşi, omul să moară încet, liniştit, pe nesimţite prin descreşterea puterilor, a rezistenţei fizice prin încetarea funcţiunilor corpului. Dar ce se întâmplă de cele mai multe ori? Stări de comă prelungită zile în şir de deliruri îngrozitoare, coşmaruri şi răcnete din trupuri ce abia mai palpită, viziuni sinistre, sau din contră o stare de mulţumire, de beatitudine, de pace şi linişte se zugrăveşte pe feţele celor ce mor chiar de aceiaşi boală fizică.

Cum se explică toate acestea decât prin diferenţa Sufletului fiecăruia? Sf. Teodor Studitul, Sf. Macarie Alexandrinul, Sf. Kiril al Alexandriei, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Miron Sirul, şi mulţi alţii ne descriu petrecerea Sufletului după moarte.

Discuţia violentă ce se poartă între îngeri şi spiritele rele pentru cucerirea Sufletului ce tremură îngrozitor, cântărirea faptelor lui bune în compensaţie cu cele rele, partea în care atârnă cumpăna balanţei, hotărăşte moartea Sufletului. Deci noi singuri ne pregătim moartea, de noi depinde ca ea să fie mai uşoară sau chinuitoare. Noi suntem stăpâni pe

viaţă şi pe faptele noastre, avem legea şi pe Domnul nostru Iisus Hristos ca model, deci nimic nu ne va scuza de faptele rele ale vieţii noastre. Deci printr-o căinţă continuă şi o credinţă vie şi activă în Domnul nostru Iisus Hristos, ne vom prilejui o moarte dulce şi paşnică. Aşadar, moartea nu este un sfârşit veşnic al existenţei noastre, Sufletul continuă a vieţui într-o lume nouă şi revederea cu cei adormiţi, dar nu "morţi" cum spune Domnul nostru Iisus Hristos, va fi sigură. "El nu este mort, ci doarme", spune Domnul nostru Iisus Hristos despre fiul văduvei din Nain sau fiica lui Iair.

Sfântul Macarie Alexandrinul ne precizează, în urma descoperirilor ce le-a avut, că Sufletul imediat după moarte, rămâne încă două zile pe pământ, pe locurile unde a trăit în corp, iar a treia zi, aşa după cum Domnul nostru Iisus Hristos a înviat, Sufletul se urcă la cer. De aceea se înmormântează omul după trei zile, atunci când Sufletul nu mai este pe lângă corp. În spaţiul care desparte pământul de cer, acest spaţiu este plin de duhuri, de îngeri căzuţi, deveniţi demoni, care se străduiesc să ispitească pe om, să-l oprească de a se mântui, să-l facă un instrument al răutăţii lor. *"Ca un leu răcnind umblă, căutând pe cine să înghită"* (1 Petru. 5, 8).

Îngerii izgoniţi de Dumnezeu pentru îngâmfarea lor şi-au găsit refugiul în acest spaţiu, între pământ şi

cer. Pavel spune despre ei: "Duhurile răutăţii răspândite în aer" şi despre Satan: "domnul puterii văzduhului". De la căderea primului om nici un Suflet nu a mai putut intra în Rai din pricina acestor duhuri necurate care opreau orice trecere. Toţi drepţii Vechiului Testament au coborât în iad până la venirea Domnului nostru Iisus Hristos, afară de Ilie şi de Enoh care au fost ridicaţi de Dumnezeu la cer cu corpurile lor pământeşti chiar. Domnul nostru Iisus Hristos prin Învierea Sa, a distrus această putere a duhurilor rele: El a coborât în iad şi a dat drumul spre cer celor drepţi. Domnul nostru Iisus Hristos a fost primul care a străbătut acest spaţiu de nor cu duhul, după moartea corpului. El a distrus astfel puterea şi blestemul morţii. După Domnul, tâlharul cel pocăit a fost primul care a urmat calea văzduhului spre cer, împreună cu toţi drepţii închişi în iad. Sfinţii fac această cale cu uşurinţă şi chiar dacă duhurile rele se silesc să-i oprească, virtuţile lor acoperă păcatele lor. De aceea în acest spaţiu de aer se duce o luptă teribilă între păcatele şi virtuţile omului atunci când el moare. Îngerii se luptă cu demonii pentru Sufletul omului ce tremură de groază aşteptându- şi verdictul.

După venirea Mântuitorului, după exemplul Lui de comportare în viaţă şi după calvarul pe care El l-a îndurat pentru noi în acest drum prin spaţiu al Sufletelor, spiritele răului vor avea şi o mai mare putere

asupra celor ce au dispreţuit şi au fost indiferenţi la venirea şi sacrificiul lui Iisus Hristos pentru oameni. Prin libertatea pe care au avut-o, oamenii de după Mântuitorul Hristos au ales totuşi inspiraţiile şi îndemnurile celui rău, deci acesta, are tot dreptul să-şi ceară supuşii şi ascultătorii Lui.

Sufletul însuşi se judecă singur, îşi recunoaşte vinovăţia văzând totuşi că după moartea corpului său nu s-a sfârşit totul, aşa cum credea el, îngăduindu-şi toate poftele trupului. Acum când Sufletul s-a despărţit de corp şi el trăieşte încă, îşi dă seama de toată responsabilitatea pe care a avut-o şi ce durere şi remuşcare teribilă urmează. Astfel judecata lui Dumnezeu nu este decât o confirmare a ceea ce însuşi Sufletul a judecat singur asupra faptelor sale. De aceea spune Domnul nostru Iisus Hristos că cine încă din timpul vieţii pământeşti se judecă pe sine, acela nu va mai fi judecat după moarte. Omul prin căinţă face ca puterea păcatului să dispară după moarte, să nu-i mai fie socotite. De aceea Taina Spovedaniei şi Împărtăşaniei este atât de preţioasă iar "leul turbat" se luptă din răsputeri să împiedice îndeplinireaa lor de către om. Tot acest spaţiu între pământ şi cer este împărţit în douăzeci şi patru de tribunale, sau vămi, după credinţa poporului, şi la fiecare Sufletul are de dat socoteală pentru faptele sale, iar vameşii sau duhurile rele cu mare greutate

lasă să treacă mai departe Sufletul. Demonii acuză Sufletele nu numai de păcatele săvârşite, dar şi de cele gândite numai. Sfinţii Părinţi ne spun că fiecare tribunal corespunde unui anumit grup de păcate, începând cu: vorbe deşarte, convorbiri zadarnice, vorbe obscene, ironii, luarea în râs a lucrurilor sfinte, cântecele pasionale, râsul obscen, etc.

Vin apoi vămile minciunii, călcarea jurământului şi a făgăduielilor făcute lui Dumnezeu în deşert, ascunderea păcatelor la spovedanie, apoi vama calomniei, a vorbirii de rău, a bârfelilor, a umilirii altuia, a injuriilor şi judecarea altora, lăcomia, beţia, mâncarea în ascuns, uitarea rugăciunii, nepaza postului, desfătările şi îmbuibările, plăcerile nesăţioase, lenea sub toate formele ei, furtul, avariţia, cămătăria, înşelătoria, gelozia, mândria, ambiţia, lipsa de respect faţă de părinţi, de preoţi, de superiori, neascultarea, mânia, enervarea, furia, răzbunarea, ura şi omorul, magia, vrăjile, spiritismul sau invocarea spiritelor, necurăţia în fapte şi gânduri, imoralitatea, trăirea necununaţilor de Biserică, visuri obscene, voluptatea, priviri necurate, adulterul, incestul, sodomia, homosexualismul, erezia, hulirea credinţei în Dumnezeu, blestemul, cruzimea, lipsa de milă, etc.

Toate aceste vămi şi trecerea Sufletului prin faţa lor, au loc a treia zi după moarte, de aceea se face o slujbă specială, de către Biserică, pentru a uşura Su-

fletului trecerea şi învierea, ca şi Mântuitorul Hristos, pentru o viaţă veşnică. Sufletul este purtat după aceea de îngeri ca să viziteze Raiul şi locaşurile Sfinţilor timp de şase zile, în care Sufletul admiră şi slăveşte pe Dumnezeu, Creatorul. A noua zi se urcă din nou şi se închină lui Dumnezeu, de aceea Biserica face din nou parastas special pentru iertarea păcatelor celui plecat. După această a doua închinare, Sufletul este dus să viziteze iadul, şi timp de 30 de zile el vede toate treptele infernului şi tremură de frică să nu fie şi el aruncat acolo definitiv. A 40-a zi Sufletul urcă iarăşi, pentru a treia oară, să se închine Domnului. Atunci abia Judecătorul Divin hotărăşte după faptele Sufletului locuinţa ce i se cuvine. Domnul nostru Iisus Hristos ne spune: "În casa Tatălui Meu sunt multe locaşuri", aşadar a 40-a zi are loc judecata particulară şi atunci Biserica face un parastas special. Această zi este decisivă pentru soarta Sufletului, până la ultima judecată a lui Dumnezeu asupra întregii omeniri.

Această stare a Sufletului nu rămâne deci definitivă, în bine, sau în rău, după rugăciunile celor ce au rămas pe pământ şi care aduc multă binefacere celor ce s-au dus. Fericit este acel suflet pentru care a rămas cineva să se roage neîncetat şi care îi uşurează astfel viaţa de dincolo de mormânt. În zilele de aniversare a morţii, a sărbătoririi Sfinţilor patroni

ai numelui şi în zilele de naştere a celor ce s- au dus, se fac de asemenea slujbe şi rugăciuni pentru Sufletele plecate. Să ne rugăm deci cu tărie şi cu convingere pentru cei dragi care s-au dus în lumea de dincolo, căci Domnul nostru Iisus Hristos ne-a spus: "Cereţi şi vi se va da". El deci nu poate să ne refuze cererea noastră de iertarea păcatelor celor pe care l-am iubit, căci El Însuşi ne cere mila şi dragostea pentru aproapele.

CINE SUNT MEMBRII ÎMPĂRĂŢIEI?

Îngerii şi sufletele celor drepţi sunt locuitorii Raiului. Omul este destinat să fie un înger pământesc şi un om ceresc. Cei vii ca şi cei morţi, cei luptători ca şi cei învingători sunt membrii Împărăţiei şi legătura dintre ei este permanentă, dragostea şi credinţa lor comună în Dumnezeu, îi uneşte laolaltă: "Dumnezeul lui Avraam, lui Isaac şi lui Iacov". Acesta este Dumnezeul celor drepţi, al celor ce urcă în El şi care formează un singur corp moral, chiar despărţiţi fiind de El printr-un spaţiu infinit. Chiar cei nedesăvârşiţi pot totuşi avansa spre perfecţionare neîncetat şi pot fi membri ai Bisericii Domnului Iisus Hristos. Schimbarea bucuriilor n-are nici o influenţă asupra raportului membrilor între ei: Toţi au drept scop atingerea perfecţiunii morale şi fericirea veşnică în Dumnezeu.

Aceasta este legătura şi unirea precisă între cei vii şi cei morţi, acelaşi ideal spiritual. Domnul nostru Iisus Hristos este baza principală a tuturor membrilor Împărăţiei. El este Dumnezeul comun tuturor, iubirea pentru El uneşte pe cei ce-l iubesc şi mărturisirea comună a Cuvântului Sfintei Scripturi.

Omenirea în toate timpurile a avut instinctiv credinţa nemuririi sufletului şi de la cei mai sălbatici şi până la apariţia creştinismului, toate popoarele din toate timpurile, îşi reprezentau această credinţă sub diferite forme şi ritualuri. Singur creştinismul a explicat omenirii adevărata stare a sufletelor de dincolo de mormânt, căci Duhul Sfânt a luminat mintea creştinilor adevăraţi asupra adevărului: Domnul Iisus Hristos a descoperit lumii "Calea, Adevărul şi Viaţa", *"Cel ce crede în Mine va avea viaţă veşnică"*. Credinţa este un ochi ce vede peste limitele lumii văzute. Credinţa dă înţelepciune şi înţelegere celor de neînţeles pentru cei necredincioşi. Credinţa uneşte prezentul cu viitorul, văzutul cu nevăzutul. Ca să câştigăm mântuirea noastră trebuie să ne ocupăm şi de aceia ce s-au dus, iubiţi de Domnul. Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a spus: *"Iubiţi-vă unii pe alţii, precum şi Eu v-am iubit pe voi şi căutaţi Împărăţia lui Dumnezeu pentru voi şi pentru toţi oamenii"*. Suntem datori a lua asupra noastră păcatele aproapelui nostru după cuvintele: *"Purtaţi-vă sarcina unul altuia"*,

oare ce sarcină este mai grea şi apasă sufletul omului decât păcatele sale? Moise şi Pavel au dorit a fi şterşi din rândul aleşilor lui Dumnezeu, pentru a asigura mântuirea fraţilor lor, iar Mântuitorul Însuşi Şi-a dat viaţa pentru iertarea păcatului strămoşesc ce apăsa omenirea. Deci suntem datori a ne ruga, a ne sacrifica pentru mântuirea altora şi mai ales a celor plecaţi dintre noi care nu mai pot face nimic ei înşişi pentru mântuirea lor. Pentru cei vii care greşesc şi sunt încă orbi spiritualiceşte suntem datori a ne ruga pentru iertarea lor, *"căci nu ştiu ce fac"*. Deci pentru vii şi pentru morţi să ne rugăm mereu cu credinţă, căci numai aşa ne vom mântui şi pe noi şi le vom ajuta nespus de mult şi lor. Viaţa să ne-o dăm pentru aproapele nostru, aceasta este legea adusă în lume de Domnul nostru Iisus Hristos, dar să nu iubim numai cu vorba, ci cu fapta, cu însăşi viaţa noastră. Rugăciunile pentru vii şi pentru morţi sunt zadarnice dacă nu sunt însoţite de exemple de comportare în viaţa de toate zilele.

Unirea dintre membrii Împărăţiei trebuie să fie deplină, armonioasă, altfel la cea mai mică abatere a unuia tot corpul suferă aşa după cum suferinţa locală a trupului omenesc afectează întreaga dispoziţie a omului. Viaţa înseamnă dezvoltare, activitate. Deci în viaţa de după mormânt există o activitate şi o dezvoltare spirituală continuă, legată strâns de activi-

tatea spirituală a celor rămaşi pe pământ. Operele nemuritoare ale umanităţii, ce sunt altceva decât o continuă vieţuire spirituală a celor ce le-au săvârşit. Cei de astăzi preiau şi dezvoltă ideile şi gândirea celor ce au plecat, deci viaţa spirituală este nemuritoare şi toată evoluţia omenirii este o consecinţă a nemuririi sufletului omenesc. Trecutul şi viitorul omenirii sunt unite prin gândirea creatoare a spiritului. Binefăcători ai omenirii sunt cei ce au lansat idei generoase, pline de dragoste pentru oameni, inspiraţi de Duhul lui Dumnezeu, iar duşmani ai omenirii sunt cei ce şi-au folosit inteligenţa în ură şi dispreţ pentru semenii lor şi au fost inspiraţi de spiritele rele pentru distrugerea omenirii.

Pământul a fost, este şi va fi un permanent teatru de luptă între puterea binelui şi răului, iar partizanii acestor forţe contribuie la fericirea sau nefericirea omenirii, la moştenirea dezastruoasă sau binefăcătoare pe care, o transmit descendenţilor lor. Numai la sfârşitul Universului, binele şi răul se vor despărţi definitiv, se vor limita la Rai şi la iad, iar influenţa unuia asupra altuia va fi definitiv exclusă.

Aceasta este legea dezvoltării, a progresului, îndepărtarea răului în favoarea binelui, iar dacă acest fenomen nu se întâmplă, înseamnă că omenirea este în regres, pierde ceea ce a câştigat şi riscă să se prăbuşească. Cei ce au împrăştiat binele pe pământ

fiind încă în viaţă, se bucură dincolo văzând progresul şi efectul bun al acţiunilor şi ideilor lor, iar cei ce au împrăştiat răul, suferă şi se chinuiesc din pricina dezastrelor ce au produs omenirii. Prin viaţa noastră morală noi putem procura bucurie sau suferinţă celor ce s-au dus de lângă noi. Spiritul părinţilor lucrează în faptele copiilor lor. Viaţa viitoare este continuarea vieţii pământeşti şi dezvoltarea facultăţilor sufletului se produce continuu. Credinţa produce unirea între vii şi între morţi, ea este dragostea şi nădejdea în Dumnezeu; Domnul nostru Iisus Hristos a lăsat moştenire această unire prin iubirea între oamenii morţi sau vii: *"Iubiţi-vă unii pe alţii, precum vă iubesc Eu"*, "Cel ce iubeşte pe aproapele său, pe Mine Mă iubeşte!"

Moartea nu poate rupe această legătură de iubire, căci ea este o legătură a lui Dumnezeu Însuşi. Unii către alţii avem datorii de îndeplinit: cei vii pentru cei morţi, iar cei morţi pentru cei vii. Prin rugăciuni între unii cu alţii în comunicare, puterea credinţei determină gradul de comunicare cu morţii. Oamenii neuniţi prin iubire, nu sunt uniţi nici cu Dumnezeu. *"Cine nu-l iubeşte pe aproapele care-l vede, cum îl va iubi pe Dumnezeu pe care nu-L vede?"* - spune Domnul. Iar la judecată *"tot ce aţi făcut pentru aproapele, pentru Mine aţi făcut"* va răspunde Judecătorul.

Dacă nu iubim morţii noştri, dacă nu căutăm să le uşurăm situaţia, nu ne ostenim să-i ajutăm, nu-L

ajutăm pe Domnul.

Slăbirea credinţei răceşte iubirea, iar răceala aduce cu sine uitarea datoriilor către cei morţi. Rugăciunea făcută cu credinţă ne apropie de cel plecat şi îi produce multă binefacere şi mulţumire. Omul la moarte intră deja în eternitate. El este inocent la prima lui apariţie, iar botezul creştin în numele Domnului nostru Iisus Hristos îi aduce iertarea păcatului strămoşesc. În Numele lui Iisus Hristos omul a primit viaţa veşnică, dar el trebuie s-o păstreze, să nu se depărteze deci de Dumnezeu.

Corpul este viu când este locuit de suflet, iar sufletul este viu, atunci când este locuit de Dumnezeu. Moartea corpului este despărţirea sa de suflet, iar moartea sufletului este despărţirea sa de Dumnezeu. Astfel un corp poate fi locuit de un suflet viu sau mort, iar starea sufletului de dincolo de mormânt este continuarea stării sale dinainte de despărţirea de trup, de moarte sau de viaţă, după cum a crezut şi a iubit pe Dumnezeu sau nu.

Viaţa pe pământ în credinţa lui Dumnezeu este deci începutul Raiului, a fericirii eterne, iar viaţa pe pământ fără de Dumnezeu, este începutul iadului, sau a pedepsei eterne. De noi singuri depinde această alegere, noi hotărâm singuri viaţa sau moartea. Viitorul depinde de prezent: *"Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru"* ne spune Domnul

nostru Iisus Hristos, deci cei ce nu o au, poartă în ei iadul. După Sfântul Ambrozie de Milan sunt şapte stări ale Raiului şi şapte stări ale iadului după numărul păcatelor (invidia, mândria, neînfrânarea, avariţia, ura, lenevia, lăcomia).

Sufletele dincolo de mormânt se dezvoltă în continuare, după starea în care au fost în viaţă şi se pregătesc astfel pentru judecata cea mare. Ele progresează fie în bine, fie în rău, *"fie ţie după credinţa ta"*. Repauzaţii care au ajuns la perfecţiune mijlocesc pentru cei vii, în timp ce viii adresează rugăciuni lui Dumnezeu pentru uşurarea celor din iad. Legătura dintre suflet şi trup se manifestă după spusele Ecclesiastului: *"Faţa veselă este semn că inima întru cele bune petrece"* iar mânia se zugrăveşte pe faţă şi se exprimă în tot corpul, dacă spiritul este liniştit, şi corpul este în repaus. Pavel învaţă că în pământ însuşi corpul continuă să vieţuiască ca o sămânţă care putrezeşte şi încolţeşte. Tot astfel, corpul se spiritualizează, se transformă. Descompunerea lui în elementele chimice din care este format, este o mişcare, un fel de vieţuire, o pregătire pentru spiritualitatea sa viitoare, pentru a doua unire cu sufletul său. Această putrezire este de fapt o coacere spirituală şi tot procesul de descompunere nu este de fapt decât o dezvoltare a unei noi vieţi, o metamorfoză a materiei în spirit. Corpul se curăţă în pământ, îşi

curăţă tot ceea ce constituie stricăciunea lui, pregătindu-se să primească din nou un suflet nemuritor.

Pretutindeni este viaţă în dezvoltare, nu există stagnare a materiei în natură, nu există inerţie. Peste tot, în pământ, în aer, are loc lucrarea transformării pentru viaţa viitoare. Sufletele Sfinţilor s-au urcat la Rai, sufletele imperfecte îşi ispăşesc păcatele în iad, şi prin rugăciunile celor vii ei pot scăpa de acolo, în timp ce sufletele celor răi şi necredincioşi pentru care nimeni nu se roagă, zac definitiv în gheenă.

Cei ce nu cred în existenţa spiritelor răului, bineînţeles ei nu pot crede nici în existenţa îngerilor buni. Cel ce nu crede în Sfânta Scriptură, se îndoieşte chiar şi de existenţa lui Dumnezeu şi nici de soarta sufletului lui după moarte nu-i pasă. Toţi cei ce cred însă, îşi supun raţiunea lor credinţei, ei sunt astfel convinşi că numai ceea ce percep simţurile noastre există în realitate, ci încă o întreagă lume nevăzută, relevată prin credinţă, o lume spirituală, unde locul îngerilor este bine determinat. Ei au fost primele creaţiuni ale lui Dumnezeu, în număr foarte mare, destinaţi pentru a contempla, a lăuda şi a executa poruncile lui Dumnezeu. Fiecare înger are o personalitate aparte. Lumea îngerilor este inaccesibilă simţurilor omului. Comunicarea aceasta a fost ruptă prin căderea lui Adam. Numai oamenii ajunşi la perfecţiune pot vedea uneori îngerii şi pot comunica

cu ei. Ei duc cu spiritele răului lupta pentru adevăr, nevăzută, prin gânduri, uneori chiar şi prin simţuri. După Sfântul Pavel îngerii locuiesc în al treilea cer.

Îngerii şi sufletul având aceeaşi natură (raţiune şi voinţă) formează împreună o singură împărăţie spirituală, Biserica triumfătoare. Iar păcătoşii şi necredincioşii sunt în unire cu spiritele răului prin cugetare şi simţuri. Îngerii căzuţi sau actualele spirite rele sunt cei ce n-au voit să se supuie poruncilor Creatorului lor, plini de gelozie de putera lui nemărginită au dorit să fie asemenea Lui. Şi caută neîncetat să facă pe oameni să participe la soarta lor, să devină ucenicii lor şi permanent insuflă porniri şi gânduri rele sufletului omenesc.

Numai rezistenţa la aceste ispitiri dau sufletului Împărăţia Cerurilor, care se câştigă deci prin luptă şi prin mari sacrificii. Numărul îngerilor căzuţi este mult mai mic decât al îngerilor buni. El constituie a treia parte din toate spiritele. Puterea lor ar fi distrus totul dacă Dumnezeu n-ar limita-o, iar fără permisiunea Lui, ei nu pot face rău nici măcar dobitoacelor.

Când Domnul nostru Iisus Hristos a scos demonii din nebunul îngrozitor, aceştia au cerut permisiunea de a intra în turma de porci, iar nu în gheenă: locul destinat lor pentru vecie. Spiritele răului întind permanent curse omului şi Dumnezeu permite aceasta ca cei aleşi să poată fi triaţi din rândul maselor prin

rezistenţa lor la ispitirile diavolului. Ca printr-o sită este cernută întreaga omenire. Diavolii se preschimbă în îngeri de lumină pentru a deruta pe om, n-au putere nemărginită asupra simţurilor omeneşti. Numai sufletele drept-credincioşilor nu le pot amăgi. Diavolii nu cunosc viitorul, se înşeală pe ei înşişi şi pe oamenii neexperimentaţi, fără credinţă.

Viaţa creştinului este o luptă perpetuă, cu căderi şi scularî necontenite, o luptă cu gândurile şi dorinţele insuflate de spiritele rele. Legătură şi comunicare nu poate exista cu cei ce nu sunt creştini adevăraţi. Nici un soi de moarte, afară de sinucidere nu rupe legătura cu cei vii ai Domnului Iisus Hristos, cu Biserica Lui. Un creştin adevărat nu trebuie să se teamă de o moarte silnică, el ştie că Sfinţii şi viii se roagă pentru el, ca pentru un membru viu al unui corp viu. Apariţia îngerilor buni ca şi a spiritelor rele este posibilă.

Din moment ce învierea din morţi este posibilă şi adevărată şi în timpul Domnului nostru Iisus Hristos au înviat mulţi morţi, de ce oare ar fi imposibilă apariţia materializată a spiritelor? Toată istoria Noului şi Vechiului Testament pomeneşte de îngerii lui Dumnezeu care s- au arătat oamenilor pentru îndrumarea şi învăţarea lor ca şi pentru a le transmite poruncile lui Dumnezeu. Domnul Iisus Hristos Însuşi S-a arătat ucenicilor Lui spre a-i convinge de

învierea Sa; cei şapte tineri din Efes reapăruţi oamenilor după 370 de ani, Moise şi Ilie pe Muntele Taborului, etc.

Slujbele şi pomenile făcute în timpul celor 40 de zile la moartea cuiva, servesc nespus la ameliorarea morţii aceluia, dacă nu ajunsese la desăvârşire. Dacă totuşi ajunsese, atunci aceste binefaceri se întorc asupra celor ce le îndeplinesc. Zeci şi sute de exemple confirmă acest fapt în Vieţile Sfinţilor.

Viaţa şi activitatea sunt una, deci faptele celor ce vieţuiesc pe pământ exprimă legătura lor cu cei plecaţi. Mijloacele de a conserva aceste legături sunt:

1. Însăşi viaţa celor rămaşi pe pământ.
2. Raportul lor către Dumnezeu şi între cei repauzaţi.
3. Rugăciunea pentru aceştia.
4. Milostenia.
5. Sfânta Liturghie.

Iubirea este baza rugăciunii, iar mântuirea omului este în funcţie de iubirea pentru semenii lui. Avem porunca iubirii eterne, nemuritoare. Domnul nostru Iisus Hristos ne porunceşte să iubim chiar pe duşmanii noştri să ne rugăm pentru ei. *"Unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm"*. Numai lumina creştinismului a risipit ignoranţa şi obiceiurile greşite ale omenirii. Domnul nostru Iisus Hristos a relevat omenirii Adevărul. *"Eu sunt*

Calea, Adevărul şi Viaţa".

Despre inutilitatea vechilor ceremonii funerare, când se îngropau alături de cel plecat fel de fel de bunătăţi care să-i asigure dincolo o bună stare, când la vechile popoare sălbatice se omorau soţiile odată cu soţii morţi ca şi sclavii lor, Domnul nostru Iisus Hristos ne învaţă: *"Vă rătăciţi neştiind Scripturile nici puterea lui Dumnezeu, că la Înviere nici se însoară, nici se mărită, ci ca îngerii lui Dumnezeu în ceruri sunt".* Domnul adaugă: că El este Învierea şi Viaţa, deci numai prin El, printr-o viaţă creştină, curată, cei vii pot veni în ajutorul repauzaţilor. *"Eu sunt Învierea şi Viaţa, cel ce crede în Mine, de va muri, viu va fi".*

Iubirea a fost legea dată de Dumnezeu oamenilor, prin Moise, poporului ales, şi confirmată prin Domnul nostru Iisus Hristos pentru omenirea întreagă şi pentru veşnicie. El nu cere o iubire pământească, materială, o complezenţă ipocrită între oameni, o satisfacere a poftelor în mod reciproc, ci o ajutorare, o milă pentru cei suferinzi, sinceră, nu o indiferenţă mascată, aşa cum o practică întreaga lume, o rugăciune permanentă a unora pentru alţii, o iubire sufletească, iar nu corporală, o participare curată la toate bucuriile şi durerile aproapelui, o întristare fără duşmănie pentru păcatele lor, păstrarea tăcerii şi a discreţiei asupra relelor apucături ale fratelui nostru, nu o difuzare publică, veninoasă şi plină de aroganţă

şi mândrie a ruşinii şi a slăbiciunii aproapelui nostru. Aşa este dragostea pe care o cere Dumnezeu.

Dumnezeu spune prin Domnul nostru Iisus Hristos: *"Eu nu voiesc moartea păcătosului ci să se întoarcă şi să fie viu".* De ce dar noi, dorim moartea aproapelui nostru prin neglijenţa şi indiferenţa pe care i-o arătăm, prin lipsa de rugăciune pentru el? Dumnezeu nu dăruieşte decât celui ce-L roagă.

Toţi pot fi mântuiţi prin rugăciuni şi fapte bune, dar cei care hulesc împotriva Duhului Sfânt nu au niciodată iertare, aşa ne spune Domnul Iisus Hristos. Cei ce au respins pe Hristos şi Harul Său până la ultima clipă a vieţii lor, cei împietriţi cu inima, cei nepocăiţi, cei lipsiţi de orice remuşcare, cei care nu vor să recunoască Biserica lui Hristos şi nu vor să aibă nici o legătură cu ea, salvarea acestora este imposibilă şi rugăciunea făcută pentru ei este zadarnică. Soarta lor este hotărâtă de Domnul nostru Iisus Hristos: *"Nu li se va ierta nici în veacul acesta nici în cel viitor".*

Sfinţii Apostoli şi Părinţi ne-au învăţat pentru cine să ne rugăm şi pentru cine nu. Toţi păcătoşii care au murit pocăindu-se sunt iertaţi de păcatul mortal, cei care însă persistă în nelegiuire şi atacă cu mândrie credinţa şi pe Dumnezeu , aceştia sunt fii ai diavolului şi dacă nu se pocăiesc înainte de moarte, îşi pierd sufletul în focul gheenei.

Ospeţele făcute pentru cei morţi le sunt foarte de

folos, bine-nţeles dacă ele sunt oferite celor sărmani, care se vor ruga pentru sufletul mortului. Aceasta este pomana adevărată, iar nu chefurile care se fac de multe ori între rudele şi prietenii celui dispărut, oameni cu stare, degenerând deseori într-o adevărată distracţie şi petrecere. Vai de sufletul celui mort într-o astfel de situaţie şi cu astfel de moştenitori.

Viaţa virtuoasă a celor vii contribuie la mântuirea repauzaţilor. Morţii nu mai pot face nimic pentru ei înşişi, căci după moarte nu mai este pocăinţă. Omul a avut tot timpul şi toate mijloacele în timpul vieţii să se mântuiască. Ce-a făcut cu viaţa lui? Cei ce s-au pocăit în viaţă în mod incomplet şi care aveau totuşi o teamă şi un respect faţă de Dumnezeu, ei nu mor sufleteşte, mai au prilejul să-şi definitiveze pocăinţa prin rugăciunile pe care le fac cei vii pentru el. Cei însă care nu au voit să cunoască pe Dumnezeu în timpul vieţii şi n-au făcut voia Sa în nimic, aceştia sunt morţi definitiv. Căinţa nu este deci posibilă decât în epoca când corpul este unit cu sufletul său, în viaţa pământească. Dincolo sufletul nu mai are nici mijloacele, nici forţa pentru pocăinţa sa personală, acolo el nu mai depinde decât de cei pe care i-a lăsat pe pământ, care de vor fi inspiraţi să se roage pentru el, va fi o mare bucurie şi milă a lui Dumnezeu pentru el. Păcatul mărturisit este iertat şi Domnul

nostru Iisus Hristos a lăsat această putere Apostolilor Săi şi Preoţilor moştenitori. *"Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor şi cărora le veţi ţine, ţinute vor fi"*. Deci cât de Bun a fost Domnul când ne-a lăsat acest prilej de curăţire pe pământ, de prezentare în clipa morţii cu sufletul curat, spălat de orice impuritate, gata de a-l privi pe Dumnezeu! Şi noi ce facem? Nici nu ne sinchisim, trec anii peste noi, suntem surzi la clopotele Bisericilor care ne cheamă la pocăinţă şi doar când vine moartea, durerea şi boala, atunci îngroziţi, văzând că toată ştiinţa medicală nu poate face nimic corpului nostru ruinat, atunci alergăm la rugăciunile preoţilor. E cam târziu totuşi... dacă această ultimă nădejde este sinceră, din inimă, ca a tâlharului de pe cruce, atunci mila lui Dumnezeu vine chiar în ceasul acela să aline durerea celui ce-L strigă cu disperare.

De ce oare însă să aşteptăm o astfel de ocazie? De ce numai din frică şi din laşitate să recurgem la Dumnezeu? Vai de cei ce nu simt în sufletul lor nici o remuşcare a conştiinţei lor şi mor împietriţi în îngâmfarea lor. Orice rugăciune pentru ei este inutilă. Totuşi acestea sunt cazuri rare şi rugăciunile Bisericii făcute pentru cei păcătoşi,dar care totuşi n-au dispreţuit şi hulit împotriva Duhului Sfânt, aduc mare ajutor, alinare, iertare de păcate, şi chiar ieşirea lor din iad. Obiceiul de a se face rugăciuni

pentru cei morţi este o poruncă a Bisericii istituită de Sfintele Sinoade.

Plânsul pentru pierderea celui plecat este inutil, dar plânsul pentru păcatele lor este folositor. *"Aceste lacrimi răspândite pentru păcatele celor repauzaţi de către cei vii, sunt o virtute, un act de înaltă caritate creştină"*, spune Sfântul Ioan Hrisostom. Sfântul Ioan Evanghelistul face o dinstincţie între diferitele tipuri de păcătoşi pentru care trebuie să ne rugăm: păcătoşii pocăiţi în momentul suprem şi cei ce nu s-au pocăit - El ordonă rugăciunea pentru prima categorie şi o interzice pentru cei din a doua categorie.

Mulţi alţi Sfinţi susţin cu tărie eficacitatea rugăciunii pentru morţi, ca de exemplu: Sf. Dionisie Areopagitul, Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Grigorie de Nissa, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigore Teologul, Sf. Ioan Hrisostom, care zice că pentru cel drept să nu plângem la moartea lui, ci să ne bucurăm, căci el se odihneşte acum şi a răbdat povara vieţii lui cu nădejdea învierii pe care o capătă acum în Domnul. Iar dacă cel mort este un păcătos, din nou nu trebuie să plângem, ci să ne bucurăm că a scăpat de răul care îl ispitea mereu, trebuie să plângem nu moartea, ci păcatele sale şi pentru ştergerea lor să facem jertfe, milostenii, rugăciuni şi mai ales Sfânta Liturghie pentru sufletul lui. Domnul nostru Iisus Hristos dă unora după rugăciunile celorlalţi. O mână spală pe alta, un

membru al Bisericii curăţă pe altul şi Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos a spălat picioarele ucenicilor Lui, tocmai pentru a ne demonstra ajutorul şi serviciul pe care trebuie să-l aducă unii altora.

Astfel rugăciunile pentru morţi mântuiesc şi pe unii şi pe alţii. De ce dar să plângem şi să ne tânguim? Rugăciunea este mijlocul lăsat de Dumnezeu pentru mântuirea noastră şi a aproapelui oriunde s-ar afla el. De noi cei vii depinde deci soarta aproapelui dispărut şi însuşi soarta noastră. *"Toate câte cereţi rugându-vă să credeţi că veţi lua şi va fi vouă"*, ne spune Domnul nostru Iisus Hristos. Să nu ne îndoim de mila Lui pentru repauzaţii noştrii.

Sfântul Ioan Damaschin ne spune că viaţa viilor plăcută lui Dumnezeu, procură mântuirea repauzaţilor nepocăiţi, iar binefacerile făcute pentru ei mântuiesc şi pe unii şi pe alţii.

Sfântul Ciprian ameninţă pe cei ce corup pe Preoţi prin moşteniri şi administraţii de averi şi-i depărtează deci de misiunea lor de a sluji numai lui Dumnezeu.

Sf. Chiril preamăreşte Sfânta Liturghie făcută pentru cei morţi. Sf. Ambrozie de Milan şi Fericitul Augustin spuneau: "Voieşti ca Dumnezeu să fie îndurător de tine, fii îndurător tu însuţi către aproapele tău, rugaţi-vă deci pentru cei morţi, pentru că şi ei când vor ajunge la fericire se vor ruga pentru voi".

Sfântul Efrem Sirul murind, roagă pe ucenicii săi

să facă pentru el Liturghie timp de 40 de zile. El termină spunând: "rugăciunile celor drepţi sunt o mare binefacere pentru repauzaţi". Cel plecat nu are nevoie de suspinuri, lacrimi şi bocete nesfârşite, el are nevoie de rugăciuni şi milostenii.

Sf. Epifanie, Sf. Dimitrie al Rostovului, preamăresc Jertfa cea fără de sânge prin care sunt spălate păcatele celor vii, ca şi a celor morţi, iar Domnul nostru Iisus Hristos ne spune: *"Orice binefacere pe care aţi făcut-o unuia dintre aceşti mai mici fraţi ai mei, Mie Mi-aţi făcut-o"*. Deci tot ceea ce facem pentru morţi, rugăciuni, milostenii, Jertfa Sfintei Liturghii, pentru Domnul le facem. De aceea fericiţi sunt morţii care au lăsat o frumoasă amintire şi pentru care viii se roagă şi fac fapte bune în numele lor. Şi vai de cei uitaţi, a căror memorie s-a stins, osânda lor este meritată.

Dogma rugăciunii pentru morţi exista deja în Vechiul Testament. Apostolii au introdus-o în Biserica creştină. Marii dascăli ecumenici au instituit rugăciuni speciale pentru morţi şi Liturghiile compuse de ei. Ele sunt o parte esenţială a Sfintei Liturghii şi Sf. Sinoade au ratificat aceste rugăciuni pentru cei sinucişi care din laşitate au preferat să-şi curme singuri viaţa în loc să se pocăiască.

Multe şi minunate exemple ne demonstrează, Vieţile Sfinţilor şi vedeniile pe care le-au avut, iertarea păcatelor celor morţi prin rugăciunile celor vii.

Rugăciunile făcute pentru cei morţi în timpul când la Sfânta Liturghie se cântă *"Pe Tine Te lăudăm"* - moment culminant al Sfintei Jertfe - au mare trecere înaintea lui Dumnezeu. El se bucură mai mult când noi ne rugăm pentru alţii decât când ne rugăm pentru noi înşine.

Fericit acela care duce o viaţă aspră pentru mântuirea altora. Marii asceţi şi schivnici nu pentru ei îşi chinuiau trupul, ci pentru alţii şi Dumnezeu primeşte întotdeauna jerfta făcută pentru mântuirea altora.

CE ESTE VEACUL DE ACUM ŞI CEL VIITOR?

Veacul de acum este tot spaţiul de timp între naşterea Domnului nostru Iisus Hristos şi venirea Lui glorioasă la Judecata finală a omenirii. Pentru fiecare om veacul de acum este durata propriei sale vieţi pe pământ. Veacul ce va să fie este spaţiul infinit, eternitatea ce va urma judecăţii finale, când se va decide soarta fiecăruia pentru veşnicie. Omul în prima perioadă a veacului de acum se prepară pentru cea de-a doua perioadă a vieţii sale, pentru veacul ce va să vie, pentru eternitate. Şi datoria omului este să caute Împărăţia lui Dumnezeu, nu numai pentru sine, ci pentru toţi oamenii vii sau morţi. Aceasta este iubirea, scopul şi rostul omului pe

pământ. *"Iubiţi-vă unii pe alţii şi fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru este"*, iar *"Nu toţi cei ce-Mi zic Doamne, Doamne, vor intra întru Împărăţia lui Dumnezeu, ci cei ce fac voia Lui"*. Iată Adevărul, Calea şi Viaţa omului.

Viaţa fiecărui om este un dar ce i s-a încredinţat, un talant ce trebuie să fie exploatat pentru folosul omenirii, căci viaţa pentru aceasta ne-a fost dată. În veacul de acum ni s-a dat această posibilitate, iar în veacul ce va să vie, vom lua răsplata felului în care am ştiut să îndeplinim misiunea. Toţi morţii fie drepţi sau păcătoşi se găsesc într-o stare de provizorat, în o fericire incompletă sau un început de suferinţă, abia după Judecata supremă situaţiile se vor definitiva. Până atunci comunicareaa cu viii mai este posibilă şi influenţa unora asupra altora de asemenea. Veacul de acum este timpul când Domnul nostru Iisus Hristos a venit să mântuiască lumea. Până atunci El se jertfeşte zilnic pe Altarul tuturor Bisericilor pentru păcatele noastre, ale viilor şi ale morţilor. El continuă să fie încă o victimă înjunghiată pe Cruce pentru întreg Universul. Acest spaţiu de timp al veacului de acum este salvator pentru noi şi trebuie să profităm de el până mai avem libertate. Acest spaţiu constituie mila lui Dumnezeu pentru noi! Ziua Judecăţii nu este amânată decât pentru rugăciunile celor aleşi! Domnul nostru Iisus Hristos ne spune:

"Aceasta este ziua când trebuie să lucrăm căci va veni noaptea şi nimeni nu va mai putea face fapte bune".

Nu toţi cei ce se roagă sunt ascultaţi. Faptele lor dovedesc dacă rugăciunea lor merită să fie împlinită. Numai cei ce-L iubesc pe Dumnezeu cu sinceritate primesc mila Lui pentru rugăciunile pe care le fac.

Nimic nu există în lume fără o cauză! Totul are o raţiune de a fi. Omul de la creaţia sa, s-a adresat şi s-a rugat Creatorului. Creştinii îşi bazează rugăciunea pe mijlocirea Domnului Iisus Hristos. Rugăciunea este o lucrare a Sfântului Duh ce locuieşte în om. Deci a ne ruga lui Dumnezeu este însăşi voinţa Lui, iar Dumnezeu inspirând pe cei vii ca să se roage pentru cei morţi, aceasta înseamnă însăşi milostivirea Lui pentru cei repauzaţi. Lipsa acestei inspiraţii este pedeapsa lui Dumnezeu faţă de cei ce n-au vrut să-l caute. Rugăciunea adresată în lacrimi şi căinţă are efect, însoţită fiind de post şi de milostenie. La nevoie se recunosc adevăraţii prieteni! Şi care nevoie este mai mare decât dorinţa celor repauzaţi de a fi uşuraţi de păcat? Acum să le arătăm dragostea noastră, iar nu indiferenţa şi uitarea, aşa cum se întâmplă mai întotdeauna, după zicala: *"morţii cu morţii şi viii cu viii"!* Ce mare nedreptate!

Biserica urmăreşte toată viaţa omului, de la naştere şi până la moarte. Actele cele mai importante ale vieţii sale sunt sfinţite de Biserică şi nici

după moarte Biserica nu-l părăseşte pe om. Şi nu există decât un singur mijloc pentru mântuirea celor vii ca şi a celor morţi: Domnul nostru Iisus Hristos şi Jertfa Lui adusă pe Altarul Bisericii! În afară de Domnul nostru Iisus Hristos, nu există mântuire. Sângele Său strigă neîncetat iertare către Dumnezeu pentru păcatele oamenilor şi nici o slujbă nu este mai de preţ pentru repauzaţi decât Taina Sfintei Liturghii. Viii şi morţii ce se pomenesc în momentul turnării părticelelor prescurii în Sângele sacramental al Domnului nostru Iisus Hristos, se curăţă de păcatele lor în acest Sânge. În acest moment, Domnul nostru Iisus Hristos este victimă şi sacrificator în acelaşi timp.

Pe cei ce i-am iubit în viaţă şi-i mai iubim încă, să le aducem această Jertfă supremă pentru sufletele lor. Ea este mijlocul cel mai puternic de a le uşura dincolo suferinţele.

Sâmbetele sunt consacrate memoriei tuturor Sfinţilor şi repauzaţilor. Sâmbătă-sabat cuvânt iudaic care înseamnă odihnă, repaos. De aceea ea a fost destinată ca zi de odihnă a sufletelor. Mai sunt în cursul anului alte zile consacrate morţilor:

1. Sâmbăta ecumenică înaintea Sexagesimei pentru memoria părinţilor, stabilită înaintea zilei consacrate Judecăţii de apoi, ca o demonstraţie că înaintea Judecăţii toţi suntem uniţi prin iubire, viii cu cei repauzaţi, morţii neştiuţi de nimeni, căci fără

iubire nu este mântuire pentru nimeni.

2. Sâmbăta ecumenică a Sfintei Treimi (sau a Penticostei) în ajunul primei zile a Împărăţiei lui Hristos, Biserica se roagă pentru sufletele celor repauzaţi, Apostolii au primit Duhul Sfânt în ziua Rusaliilor şi au predicat pe Domnul nostru Iisus Hristos ca judecător al viilor şi al morţilor.

3. Sâmbăta ecumenică a 2-a, a 3-a şi a 4-a din Postul Mare. Postul nu are nici o valoare pentru cei care îl ţin dacă nu-i adaugă iubirea adevărată pentru vii şi pentru morţi. În afară de aceasta, în Postul Mare nu se ţin liturghii decât sâmbetele şi Duminicile.

4. Ziua Părinţilor. Moartea Sf. Toma (a doua săptămână după Paşti). *"Astăzi Domnul nostru Iisus Hristos S-a pogorât în iad, la cei morţi, pentru a le vesti biruinţa Sa asupra morţii"*, ne spune Sf. Ioan Hrisostom, deci motivul pentru care a fost aleasă această zi pentru slujbe speciale, acesta este. Este o sărbătoare comună a bucuriei Învierii Domnului nostru Iisus Hristos.

5. În ziua de 29 august este amintirea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul, Martor al Adevărului, iar Biserica a instituit această zi pentru ostaşii noştri.

După Învierea Sa, Domnul a scos din iad sufletele ce erau vrednice de acest har. De ce n-ar face-o El şi acum pentru păcătoşii care merită şi ei datorită

rugăciunilor şi milosteniilor celor vii pentru ei? Totul este posibil celui ce crede: *"Tot ce veţi cere Tatălui în Numele Meu, vi se va da!"*

Domnul nostru Iisus Hristos care a primit milostenia făcută celor mai mici fraţi ai Lui, nu va rămâne dator către acei de la care a primit milă! Un pahar cu apă şi va fi recompensat! Tot ce facem pentru alţii, fie bine, fie rău, pentru Domnul Iisus Hristos o facem! El voieşte ca între oameni să domnească pacea, iubirea şi armonia. Ceea ce facem pentru repauzat, obligă pe Dumnezeu faţă de acesta.

Ieremia proorocul spune: *"Blestemaţi şi izgoniţi sunt de la faţa lui Dumnezeu acei repauzaţi pentru mântuirea cărora nu se împarte milostenii!"* Milostenia a trecut de la Vechiul Testament în lumea creştină, conform îndemnurilor lui Hristos de a ne da chiar viaţa pentru prietenii noştri - *"Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui!" "Fiţi milostivi precum Tatăl vostru este milostiv". Făceţi-vă prieteni din bogăţiile nedreptăţii!"*

Iată atâtea sfaturi pentru noi lăsate de Domnul nostru Iisus Hristos! Chiar din bogăţiile acumulate în mod necinstit, se poate câştiga iertarea păcatelor dacă ele servesc la alinarea sufletelor altora.

Mila este fructul iubirii creştine, ea trebuie să se manifeste în fapte, sau în vorbe. Când cineva moare, trebuie să-i sărim în ajutor nu prin bocete, ci prin

milostenii şi rugăciuni. Nu înmormântările fastuoase şi scumpe trebuie să ne preocupe, în sensul *"morţilor care- şi îngroapă morţii"*, şi nu fac aceasta decât pentru ochii lumii. Dimpotrivă, prin multe milostenii să determinăm pe văduva, pe orfani, pe suferinzi şi lipsiţi, să se roage pentru sufletul celui mort - Acesta e adevăratul omagiu pe care îl aducem dispărutului. Nici o milostenie nu e făcută în zadar. Postul şi castitatea nu aduc bine decât celui ce le practică, ele sunt binefaceri pentru mântuirea personală, în timp ce binefacerea şi pomenile făcute pentru alţii se revarsă asupra tuturor. *"Milă voiesc, iar nu jertfă!"* Îngropările bogate dovedesc nu iubirea pentru cel mort, ci vanitatea! Prin milostenie îl îmbrăcăm pe cel mort într-o haină de lumină pentru ziua judecăţii, pentru care ne va fi nespus de îndatorat. Omul trebuie să trăiască pentru Dumnezeu şi pentru aproapele lui. Credinţa unuia poate uneori să mântuiască pe altul. Calitatea şi căldura rugăciunii valorează, iar nu cantitatea şi monotonia ei. "Fără de Mine nu puteţi face nimic", ne spune Domnul nostru Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt, la rugăciunile noastre insistente ne trimite putere, dorinţi bune, pe care tot El le împlineşte, după înţelepciunea Lui cea neînţeleasă de noi. La rugăciunile celui umilit, nu există refuz din partea lui Dumnezeu. "Inimă înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi".

Din contră, rugăciunile celor mândri ce nu se tem

de El, Dumnezeu nu le împlineşte. Cei ce se tem de Dumnezeu, vieţuiesc după legile Domnului Iisus Hristos şi fac voia Lui, în timp ce, cei ce nu se tem de El îşi fac voinţa lor personală şi vin apoi şi pretind ca Dumnezeu să le împlinească rugăciunile.

Numai cei ce trăiesc în cumpătare, în castitate, în dreptate şi blândeţe, în milostenie şi răbdare, numai aceştia capătă răspuns la rugăciunile lor, căci de ascultare ele sunt demne, sunt făcute în Numele Domnului nostru Iisus Hristos şi după exemplul Lui.

Cum ar putea Dumnezeu cel drept să acorde repaos şi iertare repauzaţilor păcătoşi, pentru care se roagă tot nişte păcătoşi, doar aşa din tradiţie, de ochii lumii, fără nici o convingere şi credinţă vie a nemuririi sufletului? *"Aceştia Mă cinstesc cu buzele doar, căci inima lor este departe de Mine!"* Viaţa lor displace lui Dumnezeu. Păcatul face ca rugăciunea să nu aibă nici o valoare. Cei mai răi păcătoşi sunt cei împietriţi, cei indiferenţi, cei cărora nu le pasă de Dumnezeu şi de Judecata Lui. Apoi vin cei ce sunt dominaţi de slăbiciunea trupească, dar care totuşi nu renegă şi nu dispreţuiesc pe Dumnezeu.

Spre a ne putea ruga pentru alţii, trebuie înainte de orice să fim curaţi, fără păcat, fără vicii şi pasiuni şi atunci "tot" ce vom cere, conform cu voinţa lui Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii care deschide vistieria cerului, vom obţine.

Sufletul locuind în corp este obligat a cugeta la viaţa viitoare. Rugăciunile celor vii nu sunt de folos decât pentru cei ce au adormit în credinţă şi în pocăinţă, care au luptat cu pasiunile lor şi care înainte de moarte nu au avut timpul să facă act de pocăinţă. Numai cei ce evitau faptele răului şi nu cădeau în ele, decât din slăbiciune, din uitare sau din ignoranţă, numai acestora rugăciunile viilor le pot fi de folos, iar nu acelora ce fac răul din răutate, din ambiţie, din mândrie şi din împietrirea inimii. Pentru aceştia din urmă, orice rugăciune este zadarnică!

Acela care în fond avea o inimă bună, dar din lene şi din nebăgare de seamă s-a lăsat surprins de moarte nepregătit, acesta are şanse de mântuire şi Dumnezeu inspiră pe rudele lui în a-şi îndrepta gândurile şi rugăciunile lor spre el. Dumnezeu în bunătatea Lui nemărginită, mai acordă încă o funie de scăpare celor ce nu L-au iubit, dar totuşi nu L-au dispreţuit!

Apostazia este însă fără iertare, Biserica refuză rugăciunile pentru ei, pentru aceşti oameni fără conştiinţă, care s-au afundat cu nepăsare în satisfacerea plăcerilor lor trupeşti, indiferenţi la soarta sufletului lor, ba negându-i chiar existenţa. Sfântul Vasile cel Mare zice: *"Nu există Milă pentru lacomi, pentru împietriţi, pentru tâlhari, pentru cei cruzi, aceştia sunt osândiţi de dreptatea lui Dumnezeu".*

Totuşi să nu ne îndoim a ne ruga pentru cel mort,

neştiind dacă Dumnezeu ar asculta rugăciunea noastră. Această îndoială este o ispită şi o viclenie a diavolului. *"Nu te teme, crede numai şi te vei mântui, tu şi casa ta"*, spune Domnul nostru Iisus Hristos.

Dumnezeu nu ne-ar fi inspirat să ne rugăm pentru cei ce nu merită şi nu sunt demni de mântuire. El n-ar fi deşteptat dorinţa de rugăciune nici în fraţii , nici în copiii, nici în soţii celui nedemn de iertarea Lui. Cei blestemaţi pentru care nimeni nu se roagă, nimeni pe pământ - pentru că Dumnezeu nu inspiră pe nimeni la aceasta - sunt hulitorii Duhului Sfânt.

Pentru ca repausatul să primească ajutor din partea celor vii trebuie ca el însuşi să fi avut oarecare merit. Nimeni să nu se lase pe grija şi rugăciunile altora după moartea sa, acelea de care el niciodată nu s-a îngrijit în viaţă. Acolo nu are nimic de aşteptat, căci nu va primi nimic. Adevărata rugăciune ne este inspirată de Dumnezeu, aceia care sunt aleşi de Dumnezeu, sunt aceia ce întind o mână de ajutor celor plecaţi, căci viaţa lor este virtuoasă.

Nimeni nu ştie când şi cum îi va veni ceasul morţii şi am constatat de atâtea ori că în timpul bolii corpului, sufletul suferind şi el îşi uită de datoriile sale şi este complet neputincios. De aceea toate virtuţile ce ne pot asigura Împărăţia lui Dumnezeu nu pot fi exercitate decât în stare de sănătate şi de luciditate a corpului şi a sufletului, iar pocăinţa pe patul morţii este

de cele mai multe ori zadarnică şi prea târzie. De aceea testamentul cu ultimele dorinţe - şi mai ales aceea ca cei rămaşi să suplinească defectele şi neputinţele noastre prin mijlocirea rugăciunilor lor după moartea noastră şi a faptelor de milostenie (pe care de fapt mai bine le-am fi făcut singuri când eram în viaţă) este atât de necesar.

Ceea ce nu ne-a fost iertat pe pământ, ne poate fi iertat dincolo, dacă cineva se roagă sincer şi cu credinţă la aceasta. Cel ce crede, obţine iertarea păcatelor pe pământ şi dincolo prin mijlocirea Bisericii, în timp ce celui ce nu crede nu i se va ierta nici în lumea aceasta şi nici dincolo. Despre semnificaţia zilelor a 3-a, a 9-a şi a 40-a după moarte, se dau multe explicaţii de către Sfinţii Părinţi.

A 3-a zi. Pentru că a treia zi a înviat Domnul nostru Iisus Hristos, pentru că a treia zi, corpul îşi schimbă aspectul, pentru că cel mort fiind botezat creştin crede în Sfânta Treime şi rudele lui garantează pentru el că ar fi păstrat până la ultima clipă cele trei virtuţi principale: credinţa, nădejdea, şi dragostea, de care atârnă mântuirea omului. În aceste trei zile se mai vede şi simbolul celor trei elemente din care este alcătuit omul: corpul, sufletul şi spiritul care împreună au păcătuit şi pentru ca să fie curăţite trebuie să treacă în lumea de dincolo de mormânt.

A 9-a zi. Pentru că atunci începe putrefacţia şi nu-

mai inima singură rămâne intactă. Sau după spusele lui Neofit din Rusia, Biserica cere lui Dumnezeu să aşeze sufletul celui mort în rândul celor 9 cete îngereşti.

A 40-a zi. După spusele unora, pentru că abia atunci se descompune inima definitiv. La naştere fenomenul este contrar: inima se formează a treia zi, a noua zi restul corpului, iar a patruzecea zi apare forma completă a omului.

Tot Neofit, găseşte raţiunea acestor rugăciuni după cele 40 de zile pe care evreii le-au plâns după moartea lui Moise. Tot evreii s-au hrănit cu mană timp de 40 de zile. Moise a postit 40 de zile înainte de primirea tablelor legii. Sf. Ilie merge 40 de zile spre muntele Carmel. Domnul Iisus Hristos Însuşi petrece 40 de zile în pustiu, unde a fost ispitit de diavol... iar după Înviere rămase 40 de zile încă pe pământ, învăţându-i pe ucenici. Înălţarea Domnului are loc a 40-a zi, de aceea Biserica se roagă ca sufletul mortului să se înalţe spre cer. Apoi în ziua morţii, în fiecare an se fac parastase pentru a dovedi celui plecat că nu l-au uitat.

Coliva făcută din seminţe de grâu simbolizează germenul vieţii care, îngropat în pământ, renaşte la viaţă sub forma unei plante noi. Aşa va fi şi cu corpul mortului care prin putrezire va da naştere unei noi fiinţe spiritualizate. Corpul deci se pune în pământ la

păstrare? Zahărul sau mierea din colivă închipuie credinţa celor vii, că sufletul celui plecat petrece în mulţumire şi odihnă. Coliva deci, este o expresie vizibilă a credinţei celor vii în nemurirea şi învierea sufletelor. Ca şi germenul vieţii din seminţele puse în pământ, care la o dată precisă, mişcate de o formă nevăzută, îşi începe procesul noii apariţii, tot astfel corpul omului se pregăteşte pentru clipa învierii, când se va prezenta Judecătorului sub o formă nouă pentru o viaţă nouă.

Domnul nostru Iisus Hristos ne precizează că *"va veni ceasul când toţi cei din morminte vor auzi glasul lui Dumnezeu şi cei ce-l vor asculta vor învia", "iar cine ascultă cuvintele Mele şi crede în Cel ce M-a trimis, are viaţă veşnică şi nu vine la Judecată, ci a trecut din moarte la viaţă".* Aşadar, Domnul nu va judeca decât pe cei ce n-au crezut în El şi n-au îndeplinit cuvintele Lui. Cel ce se judecă singur în timpul vieţii lui pământeşti scapă de judecata viitoare.

Domnul nostru Iisus Hristos nu acordă mântuire decât celor ce o caută, nu numai pentru ei ci şi pentru ceilalţi. Rugăciunile pentru morţi, procură mântuirea viilor, le aduce aminte de moarte şi îi împiedică să facă rău. Rugăciunile pentru morţi, împiedică pe cei vii de a face păcate de moarte voluntare, îi umple de pocăinţă şi de curaj, pentru a suporta suferinţele acestei lumi îi umple de nădejde şi de speranţe din

mila şi dreptatea lui Dumnezeu. Rugăciunile pentru morţi pregăteşte pe cel viu pentru moarte, iar aceasta nu mai este pentru el nici o grozăvenie, ci i se prezintă ca o trecere la repaus, la lipsa de dureri şi întristări, la reîntâlnirea cu cei dragi.

Orice spirit care nu crede că Domnul Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, că a venit în trup născut din Sfânta Fecioară Maria pentru mântuirea lumii, un astfel de spirit este al diavolului.

Sunt idei ce aparţin omenirii întregi, de exemplu: aspiraţia fiecărui om, din orice epocă, către o fiinţă supremă, ideea de nemurire a sufletului, ideea de aplanare a mâniei lui Dumnezeu, stârnită de răutatea oamenilor. Dorinţa de a adresa rugăciuni lui Dumnezeu este un sentiment inerent naturii moral-spirituale a omului. Mila este înnăscută în el. Spiritul omenesc însă neputând să rezolve orgolioasele sale nedumeriri şi fugind de relaţiile divine, ca nefiind admise de ştiinţă şi experimentate de ea, se refugiază în negaţiune şi necredinţă, considerând ca inexistentă viaţa de dincolo de mormânt. Omul vrea să-şi explice prin inteligenţa spiritului său totul, şi această ambiţie şi mândrie îl orbeşte. Numai smerenia luminează mintea omului. Gradul pocăinţei fiecăruia, care este un dar de la Dumnezeu, nu poate fi cunoscut de nimeni altul, decât de Dumnezeu singur, care citeşte în inimile oamenilor. Numai Harul suplineşte

ceea ce lipseşte celor ce se pocăiesc în proporţie cu dorinţa lor.

Din toate acţiunile sufletului, cea mai puternică este rugăciunea care-l face pe om să îndeplinească lucruri supranaturale. Acest adevăr nu va fi înţeles de cei ce nu se roagă niciodată. Rugăciunea este o lucrare nevăzută, spirituală. Influenţa şi felul în care lucrează rugăciunea este mai presus de înţelegerea noastră. *"Cereţi şi vi se va da"*. Când şi cum, numai Dumnezeu singur hotărăşte, dar dacă cererea noastră este după voinţa Lui, se va împlini cu siguranţă. Îndoiala este moartea rugăciunii, este timp pierdut zadarnic, este urma diavolului. A nu ne ruga înseamnă a nu iubi. Viaţa sufletului începe abia după moarte, când este eliberat de lanţurile necesităţilor corpului, de instinctele lui animalice. N-a fost, nu este şi nu va fi niciodată nimic mai adevărat decât cuvântul lui Dumnezeu exprimat în Sfintele Scripturi. Ele sunt singurele izvoare sigure şi omul este dator să le cerceteze. *"Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru"*. Aceste două izvoare: Scriptura şi conştiinţa omului îl conduc pe calea Adevărului în viaţa viitoare a sufletului omenesc.

Dacă cei drepţi şi credincioşi au pacea şi paradisul în inima lor, din contră, cel rău are iadul şi veşnica nemulţumire. *"Fiţi blânzi şi smeriţi cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre"*. Acesta este

începutul încă de pe pământ a vieţii fericite a sufletului. Cel ce în viaţa pământească este veşnic înrăit şi nemulţumit, chinuit de pasiuni nesatisfăcătoare, are în el începutul iadului.

Oamenii încă de pe pământ sunt morţi sau vii sufleteşte. Deci ce este moartea ca fenomen? Doar o parte a fiinţei omului care nu mai activează, este pusă la păstrare ca un tezaur ce se îngroapă, ca un grăunte ce se seamănă în pământ până îi soseşte ceasul de germinare. Sufletul este însă viu, căci Dumnezeu *"nu este un Dumnezeu al morţilor ci al vi-ilor"*, ne spune Domnul nostru Iisus Hristos. Deci toţi sunt vii înaintea Domnului. Dacă n-ar fi viaţă dincolo de mormânt, la ce ar servi virtuţile? Care este scopul vieţii pe această lume? Aşa zisa civilizaţie modernă nu vrea să mai creadă în viaţa viitoare şi în nemurirea sufletului. Ea a adus omului o înlesnire a traiului de toate zilele, dar i-a răpit credinţa sufletului şi nevinovăţia. Dumnezeu nu a creat pe om numai ca să apară în lume, ca să-şi satisfacă poftele şi apoi să piară. Un asemenea Creator Care a dat totuşi fiecăruia om creat de El, un rost, un sens, o lege, un echilibru, nu putea să-l creeze pe om la voia întâmplării numai doar pentru satisfacerea instinctelor lui. Dumnezeu i-a dat gândirea, această forţă asemenea Lui Însuşi, ca s-o folosească numai pentru corpul său pieritor? Ar fi cumplit să credem aceasta, doar numai

un om complet supus viciilor poate admite aceasta. Omul a fost creat pentru nemurire, pentru veşnicie, iar viaţa pământească nu este decât o pregătire a nemuririi. Viaţa viitoare este de fapt continuarea celei de pe pământ, într-o formă şi o lume nouă, în condiţii cu totul diferite. Viaţa viitoare este continuarea dezvoltării morale a omului în veşnicie.

Prin substanţa sa, sufletul este o fiinţă individuală, şi nemuritoare, ca şi Creatorul său Care este veşnic. Ideea de viaţă viitoare este intim legată de ideea veşniciei şi a nemuririi sufletului. Cel ce crede, începe viaţa sa veşnică pe pământ şi va trăi veşnic, iar cel ce nu crede este condamnat deja de pe pământ şi este mort pentru viaţa veşnică.

Aceste idei de nemurire a sufletului şi de viaţă de dincolo de mormânt, sunt idei inerente spiritului omenesc, idei ce aparţin omenirii întregi şi sunt intim legate cu religia tuturor timpurilor şi a tuturor gradelor de civilizaţie. Toate religiile păgâne recunosc locuri de recompensă şi de pedeapsă după moarte. Omenirea Vechiului Testament şi-a întemeiat convingerile pe revelaţia divină conţinută în Sf. Tradiţie.

Totul se transmitea verbal şi adevărurile religioase trecând din generaţie în generaţie, au ajuns până la Noe, iar urmaşii lui Noe le-au păstrat tot verbal până la Moise, care primul a scris despre ele, fiind inspirat de Dumnezeu în Pentateuhul său.

Sf. Ioan Hrisostom spune că ideea de viaţă viitoare, a fost comună omenirii întotdeauna: *"Credinţa în remunerarea fiecăruia după faptele sale, în viaţa* viitoare, este împărtăşită de elini, de barbari, de *poeţi şi de filozofi şi în general de tot neamul omenesc"*. Socrate, filozoful păgân, spunea: *"Sunt convins că tot omul are soarta sa ce-i este destinată după moarte şi că ea va fi mai bună pentru cei buni, decât pentru cei răi"*. Cuvântul lui Dumnezeu este adevărul şi izvorul tuturor cunoştinţelor. Domnul nostru Iisus Hristos spune; *"Eu sunt Lumina lumii, cel ce-Mi urmează nu va merge în întuneric, ci va avea lumina vieţii"*, adică va fi luminat spiritualiceşte. Toate ştiinţele luminează partea morală a omului, sufletul, iar nu corpul.

Moise, întâiul scriitor despre revelaţiunea divină, scrie: *"Dumnezeu zice lui Avraam: Voi merge la părinţii tăi, adică sufletul se va uni cu sufletele strămoşilor tăi care sunt în Şeol* (iad)". Şi aşa scrie Moise şi despre Isaac.

David zice: *"Şi mai înainte de a se întoarce ţărâna în pământ, precum a fost şi duhul se va întoarce la Dumnezeu, la cel ce l-a dat pe el"*. Iov scrie deasemenea despre nemurire în Vechiul Testament. Domnul nostru Iisus Hristos ne vorbeşte despre viaţa viitoare în parabolele Sale, aceea cu prânzul împăratului care a izgonit pe cel ce nu avea haină de nuntă, apoi în cea cu cele zece fecioare, cu bogatul

şi Lazăr. Dar toată învăţătura Sa se referă numai la nemurirea sufletului, minunile şi învierile pe care le-a înfăptuit, culminând cu Învierea Sa proprie, demonstrează convingător, viaţa spirituală a omului, viaţa lui de dincolo de mormânt şi soarta care-l aşteaptă.

Dovada incontestabilă şi definitivă a nemuririi sufletului este Domnul Iisus Hristos Însuşi şi Învierea Sa, baza creştinismului. El este Noul Adam, Întemeietorul unei noi generaţii de oameni. El a înviat din morţi şi a dat prin aceasta Universului întreg, proba vizibilă, de necontestat, a existenţei unei vieţi veşnice dincolo de mormânt. Moartea nu există în cei ce cred în Iisus Hristos. Gloria veche a morţii este distrusă şi viaţa viitoare găseşte expresia sa vizibilă pe mormântul fiecărui creştin din simbolul pe care crucea de la căpătâi o întruchipează. Crucea este arma care a distrus moartea, Crucea ne-a adus Învierea şi viaţa veşnică. Crucea Domnului Iisus Hristos este mântuirea noastră şi toţi cei ce o venerează şi se aşează sub scutul ei, sunt salvaţi de distrugerea veşnică.

"Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu-l pot ucide", ne spune Domnul Iisus Hristos. Cu alte cuvinte, sufletul este nemuritor, ci *"temeţi-vă de cel ce ucide şi trupul şi sufletul"*, adică de diavol care ispiteşte necontenit pe om la păcat. Cel ce nu crede în Dumnezeu, nu crede nici în viaţa viitoare şi nici în

răsplata lui Dumnezeu. Platon şi Socrate simţeau în conştiinţa lor că sufletul este nemuritor, însă nu puteau, cu toată inteligenţa lor, să-şi explice în mod exact ce se petrece dincolo de moarte.

În clipa morţii sufletul trece, precum şi tâlharul de pe cruce sau Lazăr săracul, la bucuria imediată sau la suferinţă, însă nici una nici alta din aceste stări nu este completă şi definitivă, aceasta nu se va întâmpla decât la judecata cea mai mare a lui Dumnezeu. În această ultimă perioadă a sufletelor, toţi vor avea aceeaşi vârstă, vor fi conştienţi şi activi (asemeni îngerilor), nu cum spuneau anumiţi eretici din Evul Mediu, ca anabaptiştii şi Luther chiar, care susţineau că sufletul dormita într-o stare de inactivitate după moarte. Din moment ce sufletele vieţuiesc, aşa cum ne spune Domnul Iisus Hristos, ele activează, se transformă, evoluează, căci nu există viaţă trupească sau sufletească acolo unde nu este mişcare şi evoluţie. Acolo este moarte. Dacă omul, prin funcţiile sale organice pare a fi un produs al materiei, cum se explică însă toată activitatea lui spirituală şi în primul rând gândirea? Trupurile oamenilor sunt toate la fel alcătuite, au aceleaşi organe şi aceleaşi funcţii şi medicina modernă se bazează pe acest adevăr pentru a trata şi a lecui suferinţele trupului omenesc, şi totuşi... aceste trupuri produc fiecare alte idei, alte sentimente, alte aspiraţii. De unde deci această diferenţiere în trupuri create identic? Există totuşi o lume spirituală nevăzută şi fiecare trup are în el un duh aparte, individual, unic, care conduce acest trup, îi comandă toată activitatea.

Oricât ar încerca materialiştii să nege acest fapt, nu vor putea dovedi niciodată sub ce impuls necunoscut funcţionează la fiecare om, întregul său sistem de gândire. Omul fiind opera lui Dumnezeu a fost creat nemuritor. El n-a creat nimic pentru a fi distrus în mod zadarnic. Tot ceea ce există în Univers a fost făcut pentru folosul omului, iar el a fost creat pentru veşnicie. *"Duhul este sârguitor, dar trupul neputincios"*, aşa ne spune Sf. Pavel despre trupul şi duhul nostru, despre lupta continuă şi contradicţia permanentă dintre cele două elemente ale fiinţei umane, de unde va decurge viaţa viitoare. De va învinge sufletul, eternitatea lui este asigurată, iar de va învinge trupul cu instinctele lui, moartea sufletului este de plâns. Trupul este o permanentă piedică în activitatea sufletului, o închisoare a duhului, lanţuri grele ce surghiunesc elanurile duhului. În clipa morţii însă, aceste elanuri nobile vor fi libere, neîngrădite şi tot ceea ce sufletul a iubit şi a dorit va obţine, va fi scăpat de balastul trupului său de pământ şi viaţa sufletului imediat după moarte va fi o strămutare deplină, fără oprelişti, spre perfecţiune, pentru cei ce au iubit Adevărul spiritual şi au crezut în Domnul nostru

Iisus Hristos. Ceilalţi vor suferi şi însăşi remuşcarea lor va fi o grea povară. În a doua perioadă, după judecata finală, aceste suflete astfel pregătite şi evoluate, se vor uni din nou cu trupurile lor înviate şi spiritualizate şi atunci fiecare va lua ceea ce i se cuvine pentru veşnicie.

Sufletul părăsind pământul cu înclinările sale, cu obiceiurile şi pasiunile sale, cu tot caracterul său, el continuă şi dincolo în bine sau în rău, aşa cum l-a surprins moartea. De pe pământ începe veşnicia. Doar ne spune Domnul Iisus Hristos că Împărăţia este în sufletul nostru, în toate înclinaţiile şi aspiraţiile noastre. Să nu aşteptăm deci moartea pentru a vedea Împărăţia lui Dumnezeu. Ceea ce iubim şi credem, aceea vom vedea.

Sufletul dă viaţă trupului, iar după moarte el nemaiavând acest instrument de exprimare, nu înseamnă că el nu mai există. Acolo, se află o lume invizibilă, nematerială, deci corpul nici n-ar fi necesar. Activitatea sufletului dincolo va fi mult mai uşoară şi mai perfectă în evoluţia lui, căci nimic nu-l va mai împiedica şi reţine în avântul lui. Şi toată activitatea sufletului aici pe pământ, ca şi dincolo, trebuie să insiste în căutarea lui Dumnezeu, în iubirea Lui şi în faptul de a-L face iubit şi altora.

Platon, păgânul filozof, îşi dădea seama că: *"scopul vieţii trebuie să fie căutarea Adevărului"*.

Dincolo, sufletele identice vor fi împreună. Ce fericire deci, ca nu numai piedica trupului îndărătic să dispară, dar şi contradicţiile şi piedicile din partea altora. Acolo este imensa familie a Părintelui Ceresc care petrece cu fiii Săi ascultători şi iubiţi.

Sufletul şi dincolo ca şi pe pământ duce o dublă actvitatate pentru sine şi pentru alţii, interioară şi exterioară. Sufletul ajunge la fericire aici şi dincolo, prin îndeplinirea legii morale, căutarea Binelui, a Frumosului, a Adevărului. Simţurile omului nu trebuie să vadă în toată creaţiunea decât opera şi slava lui Dumnezeu, aceasta este natura lor, iar tot ce le determină să încline spre păcat, este contrar destinaţiei lor.

Sufletul găseşte plăcere în tot ce a creat Dumnezeu, iar dacă gândul lui se abate de la scopul pentru care Dumnezeu a creat tot ce a creat, sufletul se corupe, plăcerea dispare şi intervine pasiunea urmată de amărăciune şi dezgust. Cine se păstrează în legea lui Dumnezeu este fericit şi nu gustă deznădejdea.

Sf. Pavel ne spune că dincolo simţurile omului vor întâlni: *"Ceea ce ochiul n-a văzut şi la inima omului nu s-a suit"*. Ce lucruri de taină ne sunt pregătite!

Vederea este primul simţ al omului care-l bucură, dar îl poate duce şi la păcat. Dacă omul a poftit ceea ce a văzut şi nu i se cuvenea, păcatul este comis. Domnul nostru Iisus Hristos ne spune: *"Cine a poftit la femeia altuia, a şi păcătuit în inima sa"*. Cine aspiră

însă spre Lumină şi Adevăr îşi fereşte privirea de necurăţenie. Cel ce pe pământ se bucură de vederea chipului Domnului nostru Iisus Hristos şi fuge de privelişte a lucrurilor contrare destinaţiei lui, acela va contempla pe Dumnezeu dincolo de mormânt. Iubirea lui de frumos va atinge perfecţiunea dincolo. Cei ce se bucură privind răul şi ceea ce este imoral pe pământ, dincolo va vedea numai răul şi negura iadului, căci focul din iad este arzător dar întunecat şi cei păcătoşi nu vor avea nici satisfacţia să se vadă între ei, aşa ne învaţă Biserica.

Pentru fericirea dreptţilor vederea este indispensabilă. Deci deducerea că pentru răsplătirea veşnică, ca şi pentru pedeapsa veşnică simţurile omului sunt necesare, de unde este necesar şi un trup cu toate celelalte simţuri. Cu trupul am păcătuit sau am răbdat suferinţele şi prigoniri, cu trupul trebuie să primim şi răsplata sau pedeapsa. De ce învierilor trupurilor în marea înţelepciune şi prevederea lui Dumnnezeu este atât de necesară?

Auzul de asemenea ne poate conduce la mântuire sau la pierzanie. Dacă Eva n-ar fi plecat urechea la şoaptele ispititorului, moartea n-ar fi venit pe lume. Tot astfel şi noi cei ce ne lăsăm ispitiţi de cuvinte, cântece, discursuri, conversaţii, contrare voinţei şi legii lui Dumnezeu, suntem conduşi astfel spre moartea sufletului. Cunoştinţa spiritului pe

pământ, a binelui cât şi a răului, va fi totdeauna limitată "în parte", de abia dincolo el va cunoaşte în mod complet. Conştiinţa omului pe pământ este întunecată de pasiuni, deprinderi rele, înclinaţii, nu este naturală, ci ca o boală incurabilă, o otrăvire lentă, opreşte o viziune clară a Adevărului. Abia după moarte vom cunoaşte în mod detaliat şi surprinzător toată acţiunea spirituală ce am avut pe pământ şi ne vom judeca singuri cu amărăciune. Numai cei ce veghează cu asprime asupra tuturor stărilor sufletului lor şi cu convingerea profundă a propriei lor slăbiciuni şi nulităţii lor; numai aceştia se cunosc pe ei înşişi cu adevărat, iar după moarte nu va mai apărea nimic nou pentru ei, din fosta lor activitate sufletească pe pământ. *"Privegheaţi şi vă rugaţi, căci nu ştiţi ora sau ceasul, când vi se va cere sufletul vostru de la voi"* ne spune Domnul nostru Iisus Hristos, dar noi tot amânăm mereu acest proces de conştiinţă pe care în orice moment ar trebui să-l facem în toate acţiunile noastre.

Ceea ce constituie viaţa sufletului aici pe pământ, cât şi dincolo, este această cunoştinţă de sine, această individualitate ce-i aparţine celui ce se verifică mereu şi felul lui de gândire pe pământ, demonstrează destinul lui viitor, societatea căreia îi aparţine dincolo de moarte, căci el nu-şi va părăsi părerile şi aspiraţiile sale şi se va asocia celor ce au

gândit la fel.

În prima perioadă de dincolo, sufletele rămân în unire, în respect cu cei vii de pe pământ. Cei ce-au iubit, iubesc încă pe cei rămaşi, iar cei ce-au urât, urăsc încă pe cei lăsaţi. Tot ceea ce este natural omului, nu pote fi o povară, legea lui Dumnezeu nu este deci grea de purtat şi este o binefacere şi o plăcere: *"Luaţi Jugul Meu căci el este blând şi uşor"*, zice Domnul Iisus Hristos. Iubirea, legea lui Dumnezeu nu-i aduce omului decât fericire şi mulţumire, ea este vocea conştiinţei lui. *"Fiţi blânzi şi smeriţi cu inima şi veţi găsi odihna sufletelor voastre"*.

Cei ce urăsc şi sunt mândri calcă această lege a lui Dumnezeu naturală şi sufăr şi se chinuiesc singuri: *"Vă las pacea Mea nu aşa cum o dau oamenii să nu vi se tulbure inimile!"* Din ce provine tulburarea inimii? Din amorul propriu jignit, din mândria lezată, din călcarea legii lui Dumnezeu. Simplitatea şi curăţenia inimii aduc pacea şi începutul veşniciei. Cine n-a simţit efectul conştiinţei? Cine n-a simţit o bucurie după ce a făcut o binefacere? Şi cine n-a simţit remuşcare după ce a săvârşit o nedreptate?

Iată legea lui Dumnezeu înscrisă în inimi. Să ascultăm de ea, să n-o călcăm şi vom avea nemurirea şi fericirea pe pământ! Conştiinţa este vocea lui Dumnezeu în om. Ea este o facultate a sufletului omenesc şi nu-l va părăsi niciodată. Cei ce nu ascultă însă această voce interioară, ajung la împietrire şi răul este făcut cu uşurinţă, fără nici o oprelişte. Vai celor ce nu mai au conştiinţă! Cei urmăriţi de vocea conştiinţei, care nu ştiu să recurgă la pocăinţă, ajung la sinucidere, crezând că vor scăpa de această voce prin moarte. Cât se înşeală sărmanii! Sufletul lor nemuritor va fi chinuit dincolo la nesfârşit de acel reproş al conştiinţei de care n-a vrut să asculte.

Reproşul nu este destinat acelor suflete ce n-au să-şi reproşeze conştiinţei lor pe care au ascultat-o în timpul vieţii. În activitatea exterioară sau în raport cu alţii, sufletele după moarte, ca şi pe pământ, sunt sociabile. Aleşii se vor bucura de prezenţa lor comună şi de dispariţia din mijlocul lor a păcătoşilor, iar aceştia vor plânge împreună. Sufletele dreptţilor se roagă pentru cei vii, în timp ce sufletele răilor nu doresc decât pierzania viilor, din ură şi din gelozie. Cei imperfecţi speră la ajutorul viilor şi la intermediul lor pentru ei. Viaţa virtuoasă a viilor este *"o mare bucurie în cer"* şi o alinare a imperfecţilor. Viaţa oricărui suflet nu i-a fost *dată numai pentru el, ci i-a fost dată pentru Creatorul său şi pentru aproapele său. Eva a fost creată pentru Adam. Fiecare suflet depinde de celelalte cu care este legat: "O inimă trimite o veste altei inimi"*. Căderea unuia atrage şi căderea altora.

Repauzatul este un călător ce ne părăseşte doar

pentru o perioadă de timp, în care timp, noi trebuie să-i scriem, să ne gândim la el, să-i dorim, drum bun şi revedere plăcută. Plângerile excesive sunt dăunătoare şi pentru unii şi pentru alţii. Cei ce au plecat sunt lipsiţi astfel de ajutorul pe care l-ar fi avut prin rugăciuni, nu prin bocete, iar cei rămaşi îşi pleacă timpul şi minţile zadarnic şi nu mai sunt capabili de ajutorul efectiv, necesar celui plecat. Să plângem deci păcatele lui, iar nu despărţirea.

Cei plecaţi, lipsiţi astfel de mila lui Dumnezeu, se întristează şi de plângerile nemoderate pentru ei, a celor rămaşi. Soarta celor ce mor este soarta noastră viitoare. Trebuie deci să avem grijă să îndulcim moartea lor, pregătind-o astfel pe a noastră.

Repauzaţii speră să obţină de la noi ajutor şi doresc prin aceasta mântuirea noastră. Îndeplinirea unui testament creştin procură mântuirea celui ce l-a făcut, iar cel ce nu-şi îndeplineşte testamentul, este un criminal şi un hoţ care fură prilejul de mântuire a unui suflet, îi fură viaţa veşnică, neîndeplinind dorinţele celui plecat şi va fi judecat ca atare. Toate faptele rele faţă de repauzaţi nu rămân fără urmări. Dacă ei sunt lipsiţi de ajutor ca urmare a neglijenţei noastre, sau dacă noi ascundem averile şi nu îndeplinim ultimile lor dorinţe, ei pot ruga pe Dumnezeu să-i răzbune. Multe suferinţe a celor vii se datoresc acestor neglijenţe faţă de cei morţi. Nevinovaţii

prunci morţi au soarta uşoară, ei nu au avut timp să păcătuiască. Sufletele imperfecte ce-şi ispăşesc în iad păcatele în prima perioadă de dincolo, prin rugăciunile Bisericii, ele pot scăpa de acolo, iar nu prin răbdarea lor de a suferi. Vai de cei pentru care nu se roagă nimeni! Aceia nu mai scapă de acolo. Aşa, Raiul şi iadul prezintă diferite grade sau "lăcaşuri" ca nişte condamnaţi pe diferite termene.

RAIUL

Este deja pe pământ, în inima omului, care are libertatea de a alege binele sau răul, are voinţa de a-şi schimba caracterul aici pe pământ, îşi este liberul său arbitru şi supunându-şi trupul conducerii spiritului, el gustă bucuria Raiului înainte de moarte. Drepţii deci trăiesc în trup, pentru cer, şi moartea pentru ei este o fericire şi o eliberare.

Viaţa şi comunicarea cu Dumnezeu pe pământ este începutul Raiului. Cei ce iubesc pe Dumnezeu se mulţumesc cu puţin pe pământ şi nu-şi irosesc timpul în căutarea bunurilor trecătoare, idealul vieţii lor este nemurirea, iar locul ce Dumnezeu le-a pregătit acestor aleşi este de nedescris, după spusele Sf. Pavel, care a avut viziunea Raiului.

Unde este Raiul, ca loc în spaţiu? sunt multe afirmaţii. După Moise, grădina Edenului e spre Răsărit, iar Sf. Ioan Hrisostom ne spune că: *"Este mai de folos şi necesar omului de a şti că Raiul există în adevăr, decât de a cunoaşte locul unde se află el"*. Să căutăm nu locul, ci mijloacele de a-l dobândi. Domnul nostru Iisus Hristos ne-a spus: *"Cine sunt cei ce vor locui în Rai, acei fericiţi de El, cei blânzi, cei milostivi, cei săraci cu duhul, cei flămânzi şi însetaţi de dreptate, făcătorii de pace, cei curaţi cu inima, cei persecutaţi pentru dreptate"*.

Sexele se vor păstra dincolo, căci fiecare va da socoteală de îndeplinirea îndatoririlor conjugale sau de călcarea lor. La înviere trupul cu sexul lui respectiv se va uni cu sufletul şi va fi judecat pentru starea în care a trăit pe pământ. Fericitul Augustin spune: *"Prin moarte, numai ce este neperfect va fi scos din trup, însă natura va rămâne aceiaşi"*. Nu sexul este un defect, ci păcatul înfăptuit. În Rai fericirea constă în a-l vedea pe Dumnezeu şi a vieţui cu Sfinţii împreună. *"Dar în casa tatălui meu sunt multe locaşuri"*. Fericirea dreptţilor în Rai este ca să vadă fericirea celor pe care i-au iubit pe pământ, copiii şi părinţii lor. Unii pentru alţii se vor bucura, ne spune Sf. Dimitrie de Rostov. Dacă drepţii şi păcătoşii ar fi obţinut imediat după moarte şi după judecata lor particulară ceea ce ar fi meritat, ce rost ar fi mai avut judecata

cea mare şi definitivă? Dar Domnul nostru Iisus Hristos ne spune că va fi o zi a gloriei Sale, când vor fi judecaţi morţii (deci cei nedefinitivaţi) şi viii! O, judecată publică! Vom răspunde nu numai de propria noastră viaţă şi faptele, ci şi de viaţă şi faptele celor ce-au luat, mai precis preluat ideile noastre şi ne-au imitat. Domnul Iisus Hristos este scopul vieţii sufletului: în El, pentru El şi cu El. Aceasta este fericirea! A iubi, a cunoaşte şi a slăvi pe Dumnezeu! Iubirea omului pentru Dumnezeu şi a lui Dumnezeu pentru om, aceasta este principiul fericirii. Aceasta este scopul creării omului. Odihna de dincolo de mormânt nu înseamnă lipsa de activitate, ci lipsa tulburărilor şi a pasiunilor. Fericirea exterioră a sufletului drept constă în societatea îngerilor şi a toţi Sfinţilor din Rai. Omul a fost de la început destinat să trăiască în societatea semenilor săi: *"Nu este bine să fie omul singur"* - a zis Dumnezeu şi a făcut pe Eva pentru întovărăşirea lui Adam. Dumnezeu nu a lăsat legătura iubirii dintre oameni ca să se distrugă odată cu moartea trupurilor, ci să rămână permanent şi dincolo. Ea este de natură spirituală, deci ea nu piere niciodată.

Repauzaţii noştrii văd şi aud tot ce gândim şi ce facem noi pe pământ. La învierea cea mare vom vedea nu numai pe cei ce i-am cunoscut, ci şi pe cei ce nu i-am văzut niciodată. De la căderea lui Adam,

comunicarea directă şi nevăzută, spirituală, aşa cum arătau trupurile primilor oameni, a fost ruptă şi pentru ca sufletele să se înţeleagă au trebuit să recurgă la semne nevăzute. Trupul materializat este o piedică pentru suflet de a comunica direct cu alte suflete. Scăpat de trup, sufletul îşi capătă din nou perfecţiunea calităţilor sale şi nici o piedică nu mai există în calea lui de a vedea, de a auzi, de a simţi, tot ce se petrece în sufletele celor ce sunt cu el împreună şi chiar a celor rămase încă în trupuri pe pământ. Astfel sufletele oriunde ar fi după moarte, în prima perioadă, au posibilitatea de a comunica între ele. Viaţa spirituală a omului pe pământ, se manifestă în viaţa sa de familie mai întâi, apoi în viaţa socială. Cununia este o legătură spirituală, nemuritoare şi Domnul Iisus Hristos Însuşi spune că cei uniţi de Dumnezeu nu pot şi nu trebuie să fie despărţiţi de oameni, ei rămân uniţi dincolo de mormânt. Soţii sunt dincolo soţi îngeraşi. Pentru credinţa unuia din soţi, Dumnezeu mântuieşte întreaga familie: *"Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia"*, spune Domnul nostru Iisus Hristos lui Zaheu. Soţii nu formează decât o singură legătură spirituală şi soţul credincios sfinţeşte pe cel necredincios, ne învaţă Sf. Pavel.

IADUL

Încălcarea legilor morale conjugale procură soţilor dincolo de mormânt o viaţă plină de plângeri şi de suferinţe. Ce-i lipsea lui Adam în cer când avea toate fericirile fiind permanent în intimitatea lui Dumnezeu? Şi totuşi Creatorul i-a făcut o tovarăşă de viaţă şi taina creerii ei chiar din coasta lui Adam, arată toată intimitatea şi unirea ce va exista între ei în viaţă şi dincolo de mormânt. Iar toată omenirea fiind fructul şi rezultatul acestei uniri trupeşti şi spirituale, rezultă că şi după moartea trupurilor unirea şi iubirea dintre suflete se va păstra. Numai identitatea de gânduri şi de credinţă face unirea soţilor nedezlegabilă. O familie unită prin unirea creştină, nu se desparte niciodată. Unde nu există încă iubire creştină, desigur acolo apare discordia şi despărţirea. Exemplul nepios al părinţilor corupe inima copiilor şi ***dincolo de mormânt***. Părinţii necredincioşi îşi atrag blestemele copiilor. *"Imputările, reproşurile, lacrimile* şi blestemele, iată primirea ce se va face neîngrijitorilor", spune Sf. Ioan Damaschin! Responsabilitatea

ce apasă pe părinţi, dar mai ales pe Păstorii Bisericii, este teribilă! În prima parte, în prima perioadă, locuitorii Raiului văd pe cei din iad şi invers. Cel imperfect îşi petrece timpul de pocăinţă în iad, căci pe pământ nu s-a îngrijit de aceasta. El regretă amar că a mâniat pe Dumnezeu şi pentru El rugăciunile celor vii îi pot aduce uşurarea suferinţelor. Pentru cei osândiţi definitiv, care nu au nici un regret că şi-au petrecut viaţa în păcate, pentru aceştia orice rugăciune este inutilă.

Sufletul continuă să se dezvolte dincolo în sensul început pe pământ; *"Legându-i picioarele şi mâinile, luaţi-l şi aruncaţi-l în întunericul cel mai dinafară"* - spune Domnul nostru Iisus Hristos, ceea ce înseamnă că dincolo sufletul nu mai are nici o posibilitate de schimbare (legat fiind) a gândurilor sale. Acolo este secerişul a ceea ce s-a semănat aici: cel ce nu crede, este deja condamnat şi intră direct în situaţia de dincolo, pe care a meritat-o, de moarte veşnică în gheenă. Răul se va dezvolta din ce în ce mai mult în veşnicie, munca neîncetată, viermele care nu moare şi focul care nu se stinge niciodată. Sufletul care pe pământ caută satisfacere pasiunilor sale, nu găseşte dincolo ceea ce făcea, fericirea pe pământ. Cel ce trăieşte fără ajutorul lui Dumnezeu pe pământ, dincolo va fi pierdut. Deci, de pe pământ deja noi facem începutul Raiului, sau al gheenei în

sufletul nostru. Moartea nu este decât o pedepsire a trupului şi a sufletului, iar nu nimicirea totală, căci omul creat nemuritor rămâne nemuritor, cu toată pedeapsa. Scopul pedepsei este de a repara, de a şterge greşeala, de a pune un termen dezvoltării răului. Pedeapsa este deci o binefacere pentru călcătorii legii.

Ce este moartea? Pentru suflet este îndepărtarea de Dumnezeu, pentru trup este despărţirea de suflet. Locul de pedeapsă pentru trupul care a păcătuit este adâncimea pământului. Sfinţii Vechiului şi Noului Testament adeveresc că fundul pământului este iadul. Domnul nostru Iisus Hristos Însuşi a spus despre El că va sta trei zile şi trei nopţi în sânul pământului, când a şi fost în iad, de a scos sufletele dreptilor. Sf. Ioan Hrisostom ne învaţă că este necesar să ştim că există iadul şi să ne ferim de el, decât să ştim cu precizie locul unde se află el.

Iadul în greceşte se zice "hades" şi în evreieşte "scherl". El înseamnă un loc profund întunecos, sediul sufletelor ce nu văd pe Dumnezeu, lipsite de lumină şi fericire, un sediu provizoriu nu ca cel veşnic al gheenei. Iadul la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos şi la judecata generală va fi desfiinţat şi fiecare va intra în starea de fericire a cerului sau a gheenei. Domnul nostru Iisus Hristos prin Patimile şi Moartea Sa a ucis moartea şi iadul, *"cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte* (dincolo adică),

viaţă dăruindu-le".

Sufletele intră în iad în a 40-a zi după moarte şi după judecata particulară, iar în gheenă intră chiar direct după moarte cei osândiţi veşnic, cei ce zadarnic ar mai ispăşi ceva în iad (împietriţii, necredincioşii, hulitorii, deznădăjduiţii, urâtorii de oameni, ereticii, cei cruzi şi lipsiţi de orice conştiinţă). Sufletele destinate a fi mântuite totuşi într-o zi, se duc în iad, unde sufăr până la data cuvenită şi sunt alinaţi de rugăciunile celor vii.

Domnul nostru Iisus Hristos nu S-a pogorât în gheenă ci numai în iad după cum nici pe pământ El n-a propovăduit acelora la care nu întrezărea speranţa unei pocăinţe. În iad, sufletul nefiind unit cu trupul, suferinţa este pur spirituală, de tristeţe şi supin. Totuşi această muncă este îndulcită de speranţa mântuirii şi aceste suflete din iad au posibilitatea să fie ajutate de rugăciunile celor vii. În gheenă, însă, orice scăpare este nulă, acolo sufletul se uneşte cu trupul său spiritualizat, pregătit pentru a suferi muncile cele veşnice. Acolo supliciul este neîncetat şi din ce în ce mai puternic.

Fiindcă sufletul şi trupul au luat o parte egală la faptele rele săvârşite pe pământ, drept este ca şi unul şi celălalt să primească pedeapsa împreună, completă, iar nu numai spirituală, aşa cum o primesc sufletele din iad. Vai de cei pentru care nu se roagă

nimeni câtă vreme sunt în iad, căci de acolo vor trece în gheenă, neiertându-li-se nici un păcat, la rugăciunea nimănui. Dumnezeu singur este Duh şi toată creaţiunea Lui este materie, iar sufletul omului şi al îngerilor este o materie eterată. Aşa e şi focul veşnic, eterat. Cei osândiţi la gheenă în activitatea lor, vor fi veşnic plini de ură şi hulă contra lui Dumnezeu şi dorinţa lor va fi veşnic contrară voinţei lui Dumnezeu. Ei vor fi veşnic sfâşiaţi de nesatisfacţia pasiunilor lor, aspiraţiile către ceea ce este ceresc fiind necunoscute, deznădejdea şi dorinţa de a-şi nimici fiinţa îi va roade necontenit. Pasiunile sunt răni care dacă nu s-au vindecat pe pământ, dincolo pricinuiesc scrâşnirea dinţilor şi vor lua proporţii imense, vor duce la disperarea nesatisfacţiei şi la exasperarea neputinţei de potolirea lor, de unde şi ura şi hula împotriva lui Dumnezeu. Obişnuinţa păcatului pe pământ, iată gheena veşnică!

Sfântul Grigorie de Nissis ne spune: *"Omul ce s-a cufundat cu sufletul său în cele trupeşti, chiar când nu va mai fi trup, nu va fi scăpat niciodată de dorinţele şi ispitele trupului".* Este ca un miros greu care infectează şi nu piere niciodată. Aşa vor purta cu dânşii urdoarea păcatului sufletelor vicioase. "Cel ce va semăna în trupul său, din trup va secera stricăciune, iar cel ce seamănă în duh, din duh va secera viaţa veşnică", aşa spune Sf. Pavel. Dumnezeu

a dat omului conştiinţa, ca îndrumător în viaţă, o lege interioară scrisă în inima fiecărui om.

Cei ce trăiesc pentru spirit ascultă de glasul conştiinţei, în timp ce, cei ce trăiesc pentru trup, nu-i acordă nici o însemnătate. Ascultând de legea conştiinţei, omul îşi îndeplineşte destinaţia şi scopul pentru care a fost creat. Cel ce nu ascultă acea voce interioară, lucrează contrar destinaţiei şi naturii sale. Primii oameni posedau vocea conştiinţei, deci nu s-ar fi temut şi ruşinat de Dumnezeu după păcătuirea lor, dacă nu din îndemnul reproşurilor conştiinţei lor. Conştiinţa este deci o proprietate inerentă fiecărui suflet, este obligatorie fiecăruia, o nevoie ascunsă, o lege morală ce se relevă raţiunii spre a-i da să înţeleagă rostul existenţei sale. Ea este cea care conduce şi determină toate acţiunile vieţii omului.

Ce pace sufletească are acela care nu e stăpânit de remuşcări de conştiinţă? Dacă chiar pe pământ în mijlocul tuturor contradicţiilor, vocea conştiinţei aduce totuşi pacea, şi mulţumirea celor ce o îndeplinesc, câtă bucurie şi fericire trebuie să fie dincolo! Viaţa dreptţilor dincolo nu va mai întâlni nici o ostilitate. Adevărul, pacea, bucuria, iată Raiul! Iar dacă aici pe pământ, dacă orice faptă rea aduce remuşcare şi tristeţe, ce va fi oare dincolo, în gheenă, unde numai răul singur se dezvoltă? Omul rău devine egal cu spiritele demonilor.

Ceea ce se mai poate schimba pe pământ prin pocăinţă, dincolo este exclus. Conştiinţa este aceea care recompensează şi pedepseşte. Acesta este începutul vieţii viitoare. Pasiunile trebuie extirpate la prima lor apariţie, căci orice amânare, le dă posibilitatea dezvoltării şi acoperirii voinţei omului, deci a neputinţei sale de a le suprima.

După Sfântul Atanasie cel Mare, osândiţii în gheenă n- au nici măcar satisfacţia de se vedea unii pe alţii şi de a suferi împreună, vor convieţui doar cu duhurile rele şi se vor identifica cu ele.

SFÂRŞITUL LUMII

"Nu ştiţi ziua nici ceasul întru care Fiul Omului va veni". Iată o dovadă că nimeni nu ştie, când va fi a doua venire a Domnului Iisus Hristos! *"Iară de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din cer, fără numai Tatăl Meu singur"*. Domnul nostru Iisus Hristos ne prevesteşte că sfârşitul va fi la miezul nopţii, iar la miezul nopţii s-a făcut strigare: *"Iată Mirele vine!"* După acea noapte fatală va veni dimineaţa fericirii sau suferinţei veşnice.

"Va veni ceasul când cei din morminte vor auzi glasul lui Dumnezeu şi cine ascultă cuvintele Mele şi

crede în Cel ce M-a trimis are viaţă veşnică şi nu vine la judecată, căci a trecut din moarte la viaţă".

"Cei ce vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce-l vor asculta, vor învia. Cei ce au făcut binele vor învia pentru viaţă, iar cei au făcut răul, vor învia pentru judecată".

Iată o explicaţie clară şi precisă. Ce ne mai trebuie altceva? De aceea Domnul nostru Iisus Hristos ne porunceşte să fim gata în orice oră. Această oră fatală, sfârşitul şi începutul unei lumi, trebuie să fie mereu prezentă în inima noastră. *"Privegheaţi şi vă rugaţi, că nu ştiţi ceasul în care Domnul va veni!"*

Orice amânare, orice îndoială este riscantă. Pentru a fi gata oricând, se impune o viaţă permanent virtuoasă celui ce este creştin adevărat. Semnele ce vor preceda, după învăţătura Domnului, sunt:

1. Predicarea Evangheliei în tot Universul.
2. Micşorarea credinţei şi a milei între oameni.
3. Sporirea nedreptăţilor şi a nefericirilor ca urmare a necredinţei în Dumnezeu.
4. Vor fi războaie mari, calamităţi grozave, foamete, ciumă şi alte nenorociri necunoscute: *"Va fi atunci un necaz aşa de mare, care n-a mai fost de la începutul lumii şi nici nu va mai fi".*
5. Venirea lui Antihrist. *"Adevăr zic vouă, că nu va rămâne piatră pe piatră care să nu fie dărâmată".* Şi în adevăr după 36 de ani, în anul 70 după Domnul

Iisus Hristos, Ierusalimul fu distrus de romani complet. Templul fu jefuit şi ars de păgâni. La întrebările insistente ale ucenicilor, Domnul Iisus Hristos le răspundea: *"Nu este al vostru a şti anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus întru a Sa stăpânire".* Şi totuşi, le spune că după ce se va propovădui Evanghelia în toată lumea, atunci va veni sfârşitul. Nu va rămâne nici un popor care să nu fi aflat şi să nu fi fost învăţat de venire lui Mesia pe pământ. *"Şi atunci va veni sfârşitul!"* Sfântul Pavel spune că: *"În zilele cele de apoi vor veni vremi cumplite, vor fi oameni iubitori de sine, măreţi, trufaşi, hulitori de părinţi, neascultători, nemulţumitori, necuraţi, clevetitori, iubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfaţi, iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dumnezeu, având chipul creştinătăţii, dar puterea ei tăgăduind".*

Decăderea morală duce la necredinţă şi la lipsa de caritate între oameni. *"Însă când va veni Fiul Omului, oare va mai afla credinţă pe pământ? Şi pentru înmulţirea fărădelegii se va răci dragostea multora".* Atunci se va arăta Antihrist, dar Domnul nu va zăbovi şi nu va lăsa răul să împărăţească, ci *"va veni ziua Domnului ca un fur noaptea".*

Antihristul, adversar al Domnului Iisus Hristos, va încerca să răstoarne creştinismul. De fapt fiecare om ce duce o viaţă imorală şi nu ascultă, ci ia în derâdere legile Domnului nostru Iisus Hristos acela este un an-

tihrist. Şi în ziua de astăzi sunt mulţi antihrişti. Când creştinii înşuşi se vor demoraliza, ce ne mai aşteaptă decât sfârşitul?

Adevărata filozofie, după Sf. Vasile şi Sf. Ap. Pavel, este problema învierii morţilor, a doua venire a lui Hristos şi judecata cea de apoi. Sfârşitul lumii a fost prevestit de multe ori, la diverse popoare de vizionari, mai mult sau mai puţin inspiraţi. Sf. Ap. Pavel ne lămureşte însă de ce încă nu s-au împlinit prevestirile: *"Căci Dumnezeu îndelung rabdă pentru noi, nevrând ca cineva să piară, ci toţi să vină la pocăinţă. Curând sau mai târziu va veni ora fatală hotărâtă de Domnul". "Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece".* Nu ne putem îndoi deci de sfârşitul prezis de Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, căci El este Adevărul! Îngerii, după Învierea Domnului Iisus Hristos, se arătau ucenicilor spunându-le: *"Acest Iisus Care s-a mutat de la voi la cer, aşa va veni precum l-aţi văzut pe El mergând".*

"Că precum iese fulgerul de la Răsărit la Apus, aşa va fi venirea "Fiului Omului" ne spune Însuşi Domnul. Zilele nefericite a lui Antihrist, se vor scurta pentru cei aleşi. Atunci va veni o răsturnare a legilor naturii, o nouă ordine a Universului. Soarele se va întuneca şi nu va mai da lumina sa, stelele vor cădea din cer şi puterile cerului se vor clătina. Atunci se va arăta Semnul Fiului Omului pe cer şi atunci vor

plânge toate popoarele pământului şi vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere şi mărire multă". Sf. Petru spune că va fi pământ nou şi cer nou: *"Cerurile cu sunet vor trece, stihiile arzând se vor strica, pământul şi cele de pe dânsul vor arde şi totul se va topi".* Semnul Crucii va eclipsa lumina soarelui, Crucea va ruşina pe evrei, trupurile morţilor vor ieşi din morminte, din locurile unde au fost puse la păstrare pentru ziua aceasta fatală. Sufletul Domnului nu putea rămâne veşnic neîntrupat. Natura creaţiei Sale era să fie în perfectă unire cu corpul. Unirea stricându-se prin păcat a survenit pedeapsa morţii. Acum însă la judecata cea mare, fiecare corp îşi reia sufletul din nou şi aşa precum împreună au vieţuit şi au păcătuit, aşa vor trebui să se prezinte împreună în faţa Judecătorului care le va cere socoteală ce au făcut în viaţa lor şi cum au ascultat de glasul conştiinţei lor, care era Însuşi Dumnezeu.

Baza învierii oamenilor este Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, *"Cel dintâi născut din morţi".* Acest eveniment proorocit cu secole în urmă de proorocii Vechiului Testament, s-a adeverit în Învierea Domnului nostru Iisus Hristos şi se va adeveri în învierea tuturor oamenilor.

Daniil proorocul compară moartea trupului cu somnul, ca şi Iisus Hristos. În ambele cazuri trupul păstrează vârsta sa fizică: în somn trupul îşi re-

capătă forţele, în moarte trupul este supus vegetaţiei şi cum după somn trupul are forţe noi, după moarte trupul capătă o consistenţă nouă, spirituală şi nestricăcioasă.

Învierea lui Lazăr este un exemplu concret de posibilitatea învierii tuturor oamenilor la glasul Fiului lui Dumnezeu. Trâmbiţa lui Dumnezeu într-un singur glas va răsuna voinţa lui Dumnezeu la ceasul hotărât încă de la creaţiune, ceasul neînţeles de mintea omenească. Toţi vor învia, indiferent de moartea lor, toţi vor avea aceeaşi vârstă, aceeaşi stare, dar faptele vieţii lor pământeşti vor fi deosebite. Acei care în ceasul acela vor fi încă vii pe pământ se vor schimba. După spusele Sf. Pavel ei vor muri şi vor învia îndată în trupuri spirituale, asemeni celorlalţi. În orice chip a pierit trupul, elementele nu-i sunt distruse şi puterea lui Dumnezeu poate reconstitui aceste elemente într-un corp nou. Aceste elemente vor auzi glasul Creatorului lor, se vor aduna pentru a reconstitui din nou trupul omului. Aşa precum valurile mării s-au potolit şi peştii s-au adunat în plasele ucenicilor la glasul Domnului, aşa se vor aduna elementele corpului omenesc.

Trupurile descompuse, schimbate în atomi invizibili, din aceeaşi voinţă ce a creat pe primul om, se vor compune din nou, se vor reconstitui la glasul Stăpânului lor. Toţi vom avea trupuri noi dar de diferite calităţi.

Învieri s-au petrecut deja în Vechiul Testament. Sf. Ilie a înviat pe fiul văduvei din Sarepta, Elisei a înviat şi el pe fiul unei femei, Domnul nostru Iisus Hristos a făcut multe învieri: pe Lazăr, pe fiul văduvei din Nain, pe fiica lui Iair, iar drepţii au înviat în ceasul răstignirii şi morţii Domnului Iisus Hristos. Cei şapte tineri din Efes şi multe alte învieri făcute prin rugăciunile Sfinţilor demonstrează clar că noi toţi vom învia pentru o viaţă nouă.

Învierea trupurilor este indispensabilă pentru ca omul să poată exista veşnic şi să devină nemuritor, în ambele sale elemente, trup şi suflet. Ideea de nemurire şi de înviere a morţilor era comună la toată omenirea şi ea s-a realizat asupra Persoanei Domnului nostru Iisus Hristos, ce rămâne drept exemplu în omenire de cum va fi învierea noastră în trup şi suflet unit cu el. Trupul nou va fi tot din carne şi oase aşa precum a fost al Domnului, cu semnele rănilor pe el şi care a mâncat în faţa ucenicilor. Era însă un trup ceresc, glorificat, care putea să se înalţe la cer, pe care legile naturii nu-l mai apăsau, putea deveni nevăzut. Astfel se vor deosebi trupurile drepţilor, de cele ale păcătoşilor. Felul seminţei este unic -omul- însă soiurile grâului sunt deosebite, ca drepţii şi păcătoşii. După destinaţia viitoare trupurile vor fi de diferite soiuri şi calităţi. *"Fiecăreia din seminţe Dumnezeu îi dă trupul ei"*. Diferenţa faptelor produce, diferenţa tru-

purilor. Trupurile ce au slujit pe Dumnezeu vor fi luminoase, prin faptele lor cele bune vor străluci ca luna şi stelele după gradul de sfinţenie al fiecăruia. Stea de stea se deosebeşte. Aşa si învierea morţilor. Pe trupul omului se va răsfrânge ca într-o oglindă toată viaţa sa pământească fără a-şi ascunde cea mai mică cugetare rea.

Trupurile drepţilor nu vor mai simţi influienţele exterioare vătămătoare, vor fi luminoase ca soarele, se vor deplasa cu o viteză de necontenit şi acest trup va fi cu totul supus sufletului. Va fi o armonie perfectă între suflet şi trup, iar nu o contradicţie permanentă ca în viaţa pământească.

Obiceiul străvechi de a îngropa trupurile morţilor, exprimă în mod instinctiv că acest trup putrezit în pământ se va bucura totuşi într-o zi de o altă existenţă. Domnul nostru Iisus Hristos a explicat şi a demonstrat în mod definitiv şi irevocabil această idee.

Învierea şi creşterea trupului uman sunt fenomene neînţelese de raţiunea orgolioasă. Eroarea poate denatura Adevărul, dar nu-l poate nimici. Adevărul există şi se va arăta lumii cu toată eroarea. Învierea este un adevăr fundat pe: credinţa în Creatorul vieţii noastre, pe învierea Trupului Său omenesc, născut şi îngropat pe pământul nostru, pe deducţia bunului simţ care ne spune că destinul omului nu este limitat la pământ, pentru poftele şi necesităţile doar ale trupului. Nevoile gândirii noastre superioare animalelor, puterea creaţiei noastre spirituale, nepieritoare, ne duc la concluzia că destinul omului este nemurirea, veşnicia, reînvierea.

Ziua judecăţii, ziua Fiului Omului, ziua Domnului, ziua cea mare care va veni pentru fiecare, şi pentru toată omenirea împreună.

"Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului". Deci cei ce nu vor crede în Domnul nostru Iisus Hristos, aceia vor fi judecaţi. Domnul Iisus Hristos ne anunţă şi ne precizează foarte clar ce se va petrece în momentul supremei judecăţi şi nimeni nu va putea îndrăzni să spună că n-a ştiut, că n-a auzit şi vinovat va fi pentru indiferenţă, indolenţă, nepăsare faţă de cele anunţate de Domnul. *"El va trimite Îngerii Săi cu glas mare de trâmbiţă şi vor aduna pe cei aleşi ai Lui din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor, iar pe cei ce fac fărădelegea îi vor depărta din mijlocul celor drepţi şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale"*.

Apostolii Domnului Iisus Hristos va sta pe cele 12 scaune de judecată ca să judece pe cele 12 seminţii ale lui Israil, cu alte cuvinte întreaga omenire. Nu numai oamenii se vor prezenta la judecată ci şi demonii care sunt legaţi în lanţuri în întunericul tartarului după spusele Apostolilor.

Toată activitatea omului interioară şi exterioară,

gândită şi pusă în acţiune, va fi judecată. Recompensa şi osânda vor fi deci de două feluri: morale (interioare) şi fizice (simţuri corporale) de unde concluzia necesităţii absolute a reîntrupării spiritelor pentru a-şi primi în trupurile în care au vieţuit pedeapsa sau recompensa meritată. Tot ce s-a şters în timpul vieţii printr-o căinţă sinceră în faţa Preotului, celui ce Domnul i-a lăsat dreptul şi puterea să ierte păcatele, nu va mai fi judecat.

"Deci grăiesc vouă, că pentru tot cuvântul deşert care vor grăi oamenii, vor să dea seamă de dânsul în faţa judecăţii". Cuvintele deci sunt expresia cugetării şi a sentimentelor omului, a întregii sale stări interioare. Din cuvinte se cunoaşte inima omului.

Cuvintele deşarte sunt cele care conţin critică şi bârfeală asupra altuia, celor care provoacă râsul necuviincios, cuvintele ruşinoase, zadarnice, neavând nici un raport cu lucrurile serioase. *"Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi"*. Iată comportarea pe care trebuie să o aibă orice om faţă de aproapele lui, căci nimeni nu ştie ce este în inima celuilalt. Numai Dumnezeu cunoaşte singur adevărul, a Lui este judecata. El este cel care arată la lumină cele ascunse, nici un suspin ascuns şi nici un gând secret nu va rămâne necunoscut în ziua judecăţii. Totul va fi dezvăluit în faţa omenirii, a îngerilor şi a Sfinţilor.

Întârzierea marii judecăţi este din mila lui Dumnezeu, care mai acordă încă timp pentru ca unii să mijlocească pentru alţii, dar când va veni ceasul definitiv, orice ajutor reciproc între oameni, fie moral, fie exterior, va fi târziu şi zadarnic. Cei ce iubesc adevărul şi pe Dumnezeu, nu pot, nu vor putea mijloci la infinit pentru cei ce l-au renegat şi n-au vrut să-l cunoască pe Dumnezeu. Nu este firesc a cere Împărăţia Cerurilor pentru cel care n-a vrut-o, oricare ar fi legătura de rudenie şi de prietenie între oameni. Necredinţa atunci, va despărţi pe părinte de fiu, pe mamă de fiică şi soţii între ei. Numai cei ce l-au iubit pe Dumnezeu vor fi alături. Toate raporturile între oameni nu trebuie să fie întemeiate decât pe iubirea lui Dumnezeu, iar nu pe legătura de rudenie. De aceea spune Domnul nostru Iisus Hristos: *"Cine iubeşte mai mult pe tată, pe mamă, pe soţ sau pe copil mai mult decât pe Dumnezeu, acela nu este demn de El"*. Domnul Iisus Hristos nu face dezbinare între oameni prin aceste cuvinte, tocmai El care predica iubirea între ei. El vrea să ne spună că iubirea aceasta între oameni nu trebuie să fie pasionată, egoistă, pătimaşă, dominată de spiritul de posesiune şi proprietatea personală, ci ea trebuie să fie largă, amplă, egală faţă de toţi oamenii, ca fraţi între ei şi copii ai aceluiaşi Tată Ceresc. O mare familie a cărei membri să se ajute între ei, nu să se coalizeze pe mici grupe egoiste, pe lupte de individ personale.

Acei ce-şi iubesc odraslele, soţii şi părinţii şi le îndeplinesc toate poftele, chiar când aceştia reneagă pe Dumnezeu, dispreţuiesc Credinţa şi Adevărul, aceia nu sunt vrednici de Domnul căci prima poruncă a legii este să iubeşti mai întâi pe Domnul Dumnezeul tău şi pe aproapele ca pe tine însuţi. Cine mai poate îndrăzni să spună că iubeşte şi crede în Dumnezeu când trece cu vederea şi tolerează toate pasiunile şi viciile iubiţilor lor membri de familie?

Prin aceasta ei dau dovadă clară de preferinţa lor faţă de necredinţa şi indiferenţa lor, în raport cu cei iubiţi, decât faţă de dragostea şi ascultarea lor faţă de Dumnezeu pe care se laudă şi pretind că-l iubesc. *"Oricine va face voia Tatălui Meu celui din ceruri, acela frate al meu şi sora şi mamă îmi este"*, spune Domnul. Preferăm deci să avem de frate pe Domnul, sau pe cel ce este legat de noi prin sânge material şi supus putrezirii şi care nu crede şi nu iubeşte pe Domnul? Dar tot ce facem aproapelui, tot binele pe care îl facem, în numele Domnului să-l facem, iar nu în numele legăturii familiale ce ne leagă aparent în ochii lumii. Toată dragostea ce-o oferim oamenilor, în numele Domnului nostru Iisus Hristos s-o oferim, gândindu-ne nu la interesele noastre, la plăcerea pe care o simţim, ci la ideea că orice om este fiu al lui Dumnezeu, deci fratele nostru, că Dumnezeu îl iubeşte la fel ca şi pe noi şi doreşte mântuirea lui. Iar

când simţim antipatie şi repulsie pentru cineva, tot aşa trebuie să gândim şi atunci orice aversiune va pieri. Aceasta este dorinţa lui Dumnezeu cu omenirea: *"Pace şi bunăvoire între oameni"*. Nu o pace forţată, din interese politice, filozofice sau militare, ci din adevăratul spirit de umanitarism universal, din milă pentru durerile altuia, din conştiinţa egalităţii şi înfrăţirii în faţa lui Dumnezeu. El singur are puterea şi dreptul să facă judecată între oameni. Atunci va spune El: *"Cine v-a împiedicat să credeţi în Mine şi de a face voinţa Mea?"*

Cei ce au crezut şi au făcut voia lui Dumnezeu, vor fi acuzarea vie pentru cei ce n-au crezut. Ei vor fi judecata şi condamnarea lor: *"Ei vor fi judecătorii voştri"*. Aceşti martori vor dovedi omenirii că au fost liberi să aleagă şi nimeni nu i-a împiedicat să creadă şi să-L slujească pe Dumnezeu. *"Au nu ştiţi că Sfinţii vor să judece lumea?"* spune Sf. Ap. Pavel. *"De ce deci, se judecă între voi lumea?"*

După suprema judecată va avea loc sfârşitul lumii, sfârşitul domniei Harului, şi va începe domnia glorioasă a vieţii preafericite a dreptilor şi a vieţii suferinţei veşnice pentru cei păcătoşi. Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos spune: *"Secerişul este sfârşitul veacului"*, iar *"Secerătorii sunt îngerii"*.

Universul va fi schimbat în acelaşi chip ca şi omul, "va fi cer nou şi pământ nou. Alte legi şi o nouă ordine

va domni în Univers. Această transformare va fi oferită prin foc. Ca urmare a căderii omului, toate creaturile au fost supuse stricăciunii; ele suspină şi suferă cu noi, ceea ce nu exista înaintea păcatului. Totul era în armonie până în momentul căderii, când echilibrul a fost rupt între om şi natură; a suferit duşmănie, rebeliunea, revolta animalelor şi stihiilor împotriva celui ce a călcat porunca lui Dumnezeu.

Reînvierea lumii prin foc se va face. *"Cerul şi pământul vor trece"*, deci nu e vorba de o pieire definitivă, ci o transformare, o schimbare, căci tot ce a creat Dumnezeu cu noi, nu poate pieri niciodată.

Esenţa şi substanţa creaţiunii nu va trece, ci numai forma lumii acesteia, cea nesupusă voinţei lui Dumnezeu, ceea ce va fi corupţie, aceea va pieri. Dumnezeu va mistui cerul nu pentru a-l distruge, ci pentru a-l ameliora, căci tot ce a creat Dumnezeu de la început a fost bun, dar omul a pângărit Creaţia lui Dumnezeu. Şi după ce omul va fi judecat, Dumnezeu va reda creaţiei Sale puritatea de la început. Chiar în lumea coruptă şi în dezechilibrul stihiilor în care trăim încă, ne minunează însăşi atâta armonie; sens şi finalitate în toate fiinţele şi plantele create de Dumnezeu. Tot ce există pe pământ are ca scop să servească unele altora. Fiinţele anorganice, servesc celor organice, iar acestea celor înzestrate cu simţuri şi care la rândul lor celor înzestrate cu

raţiune. Fiinţele raţionale sunt destinate a-l cunoaşte pe Dumnezeu, şi a-l sluji Lui.

Sfântul Duh este viaţa Universului, fără El totul este inert. La început, cerul cu fenomenele sale şi pământul cu fiinţele şi plantele sale, era în raporturi bune cu omul. Atâta vreme cât omul a fost ascultător voinţei lui Dumnezeu, el supunea natura şi nimic nu-l ameninţa. El nu cunoştea decât binele, nu ştia ce este răul, iar când diavolul a reuşit să-l ispitească, îndemnându-l la neascultare, în clipa aceea s-a produs dezastrul întregii naturi.

Revolta a intrat în Univers, răul şi ura şi-au făcut apariţia şi întreagă natură a devenit ostilă celui ce a călcat legea Creatorului. Cei ce au iubit şi au ascultat pe Dumnezeu, Sfinţii, au putut să domine fenomenele naturii şi la glasul şi dorinţa lor, răul s-a oprit. De exemplu, Sfinţii ca: Pantelimon, Daniel, şi alţii, pe care fiarele sălbatice nu i-au sfâşiat ci le-au lins picioarele, focul şi plumbul topit nu i-au ars şi marea nu i-au înecat. De aceea când spune Domnul nostru Iisus Hristos că de vom avea credinţă - deci supunere şi dragoste către Dumnezeu! - şi munţii îi vom muta din loc. Cu alte cuvinte, natura, care - în mod curent este revoltată împotriva omului, se supune celor ce fac voia Domnului.

În prima perioadă a creaţiunei, unul slujea altuia şi unul depindea de celălalt. În acest raport de armo-

nie constă toată fericirea întregului Univers şi a fiecărei făpturi în parte. Nu există decât iubire şi ascultare. Fiecare creatură şi fiinţă nu aspiră decât la îndeplinirea destinului său, aceasta este viaţa şi fericirea. "Totul era foarte bun" ieşit din mâna lui Dumnezeu. Unitatea gândirii unea pe îngeri şi pe primii oameni, iar sufletul şi corpul omului erau în perfectă armonie unul cu altul. Chiar astăzi putem observa ce influienţă plăcută are un timp frumos, cu soare, asupra dispoziţiei omului şi o stare de bucurie sufletească asupra corpului omului şi invers, o vreme rea sau o nefericire morală, precum şi oboseala sau o durere fizică.

Prima stare de inocenţă şi de fericire generală a lumii, era destinul Universului creat de Dumnezeu. Neascultarea n-a fost urmată de nimicirea vinovaţilor creaţi pentru veşnicie, ci de o dreaptă pedeapsă. În perioada a doua a Universului, în care răul a pătruns şi a stricat echilibrul şi armonia între om şi natură, între suflet şi corp după cuvintele: *"că Duhul este sârguitor dar trupul neputincios"*, toate proprietăţile naturii vizibile, s-au schimbat. Pământul şi-a schimbat fecunditatea naturală şi blestemat, deasupra căruia şi cerul şi atmosfera se schimbă în pertubări neregulate şi dezastruoase pentru om. Animalele au devenit fiare şi duşmani ai omului, ai fostului lor stăpân.

Viaţa odată dată Universului n-a fost retrasă ci a fost schimbată de la starea de fericire la cea de durere şi de lacrimi. Din spiritul încarnat sau trupul spiritualizat, din armonia perfectă ce constituia fiinţa omului, acum el este permanent în luptă cu el însuşi, şi omul face deseori nu ceea ce voieşte, ci ceea ce nu doreşte. Corupţia omului a atras după sine catastrofele şi calamităţile naturii, care în lumea veche au culminat cu potopul lui Noe. Durata vieţii omeneşti s-a micşorat foarte mult şi condiţiile de viaţă au devenit după deluviu mult mai grele, după care a apărut pe pământ o atmosferă schimbată complet, după spusele Sf. Pavel. Tot astfel va fi în a treia perioadă a Universului: *"cer nou şi pământ nou"*. Totul va fi schimbat acum prin foc nu prin apă. După toate datele ştiinţei, scoarţa pământului nu are mai mult de zece mile grosime, iar centrul pământului este o magmă de foc pe care pluteşte coaja atât de subţire a pământului. Cutremurele demonstrează această stare nesigură, în veşnică mişcare, şi catastrofa finală a globului va fi desigur printr-o ţâşnire la suprafaţa a acestui foc ceea ce nu este exclus, având în vedere distrugerile cataclismice provenite de la bombele atomice inventate de generaţia de azi.

OMUL SINGUR VA FI AUTORUL SFÂRŞITULUI SĂU

Viaţa este dezvoltare, evoluţie, transformare, activitate, schimbare. Deci viaţa veşnică a oamenilor va fi o veşnică activitate şi un veşnic progres, în bine sau în rău. Noul Adam, după chipul Domnului Iisus Hristos, omul spiritualizat, sau omul încarnat va vieţui pentru eternitate în cu totul alte condiţii, în alt Univers.

Un Rai al celor drepţi, unde va domni binele, dreptatea, bucuria, adevărul şi un infern unde va guverna răul şi adepţii lui plini de ură, minciună, neadevăr. Să nu căutăm locul unde ne aşteaptă aceste posibilităţi, ci să căutăm Împărăţia lui Dumnezeu în noi înşine, în afară de noi şi pretutindeni şi astfel vom evita şi vom scăpa de infern. *"În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt"*, spune Domnul. Faptele fiecăruia vor determina acest locaş şi fericirea interioară provine din aceste fapte, din liniştea şi conştiinţa noastră, chiar în lumea aceasta coruptă. Ce bucurie şi odihnă, va fi în lumea veşnică, în dulcea convieţuire cu fiinţe asemănătoare şi în contemplarea veşnică a lui Dumnezeu! Încă de pe pământ omul îşi va începe viaţa veşnică. De el depinde locul ce-l va ocupa în viitor, el

va fi rodul credinţei sale, după cuvintele: *"Cel ce crede în Mine, de va muri, totuşi viu va fi"*. Nici fericirea, nici munca nu se va opri niciodată, nici o clipă, în dezvoltarea lor. Dorinţele sufletului nu pot fi niciodată satisfăcute, ele se schimbă continuu şi existenţa sufletului fiind veşnică, această schimbare prezintă o serie neîntreruptă de dorinţe şi de satisfaceri ale lor, ceea ce constituie fericirea drepţilor şi continua lor dezvoltare spre perfecţionare fără limite. Iar munca veşnică şi neputinţa satisfacerii dorinţelor şi pasiunilor care urmează pe om în infern, îl duc la o ascensiune continuă de suferinţă, durere şi deznădejde.

Sufletele drepţilor perfecţionându-se mereu, îşi vor schimba mereu locul, locaşul mai precis, apropiindu-se tot mai mult de Dumnezeu. Raiul nu va fi moştenit decât de către cei ce cred în Domnul Iisus Hristos, în toate perioadele lumii. Pentru aceştia, fericirea Raiului este descoperită încă de pe pământ şi face să-şi dea seama de toată nimicnicia bunătăţilor omeneşti făcându-i indiferenţi faţă de ele, în comparaţie cu minunăţia pe care o întrezăresc dincolo. *"Ceea ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit"*, spune Sf. Ap. Pavel în revelaţiile ce Dumnezeu le-a acordat. Raiul pregătit pentru cei ce-L iubesc pe El şi pe care Sf. Pavel n-a avut cuvinte să-l descrie iar mintea omului în orice

caz n-ar fi înţeles.

Victimile gheenei vor fi toţi cei ce n-au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos: *"Cel ce nu crede, singur se va osândi"*. Aceşti neîncrezători în existenţa, puterile şi legile lui Dumnezeu, vor fi locuitorii gheenei. *"Duceţi-vă de la Mine blestemaţilor în focul cel veşnic care este gătit diavolilor şi îngerilor lui"*.

Deci Dumnezeu pentru diavoli pregătise infernul, pentru toată lucrarea lui rea asupra creaţiei Sale, iar nu pentru oameni. De aceea a şi trimis pe Fiul Său să răscumpere omenirea din ghiara diavolului, ca să salveze pe om. I-a dat toate şansele de scăpare, toate posibilităţile de pocăire, dar vai, omul a preferat fericirea de moment a unei vieţi pline de plăceri şi pasiuni şi s-a îndoit de cuvântul lui Dumnezeu. A privit cu neîncredere făgăduielile Creatorului, L-a tratat cu dispreţ şi indiferenţă şi atunci desigur, dreptatea îşi va rosti verdictul şi va asocia pe aceştia demonilor care au procedat la fel.

De ce societate hidoasă vor avea parte sufletele în gheenă, în *"muncile cele veşnice?" "Acolo va fi* plânsul şi scrâşnirea dinţilor". Nu va exista nici un mijloc de scăpare, regretele, exagerarea, mânia, duşmănia, ura, invidia faţă de Dumnezeu şi de dreptii Lui, vor fi veşnice şi în permanentă creştere. La toate popoarele, în toate timpurile, ideea de infern era locul de osândă şi chin al celor răi.

Cicero spune: *"Ori în ce loc vom muri, tot atâta cale vom avea de făcut pentru a merge în iad"*.

Sisyph se rostogoleşte veşnic pe stânca sa, iar Tental nu poate să-şi potolească niciodată setea în mijlocul fluviului, etc.

Raiul şi infernul au fost pregătite de Dumnezeu în preştiinţa Sa mai înainte de toţi vecii. Ca şi în Rai, în gheenă sunt multe locaşuri, după gradul şi multitudinea păcatului celui osândit. Dante face o descriere plastică a infernului în opera sa capitală. Virgiliu admite 9 diviziuni -de 3 x 3- număr sacru prin excelenţă. Cuvântul -gheenă- în evreieşte înseamnă "abandonare"

David spune că fiecare îşi bea "paharul" pedepsei veşnice. Domnul Iisus Hristos Însuşi exprima prin cuvâtul "pahar" chinurile şi suferinţele pe care trebuie să le îndure. Sfântul Vasile spune: *"Când tu te simţi atras spre un păcat de moarte, înfăţişează-ţi ochilor tăi spirituali grozăvia judecăţii lui Hristos şi teme-te de ruşinea, dezonorarea, întunericul profund, de viermele veşnic ce sfâşie neîncetat, de focul mistuitor şi întunecos"*.

Focul este cea mai crudă pedeapsă. El a fost destinat demonilor şi complicilor lui. Sodoma şi Gomora au servit de imagine infernului. *"Adâncul"* este îngrozitor şi de temut, chiar pentru spiritele rele care rugau pe Domnul nostru Iisus Hristos, a nu-i munci înainte de vreme, atunci când au fost scoşi din ne-

bunul din ţara Gherghesenilor.

Necunoştinţa legii lui Dumnezeu nu scuteşte un păcătos de pedeapsă după moarte, căci el ar fi putut s-o cunoască dacă ar fi voit. Sf. Ioan Hrisostom zice: "Celui ce va fi primit mai multă învăţătură, îi este rezervată o pedeapsă mai aspră pentru păcatele sale". Domnul Iisus Hristos ne spune deasemenea: *"Cui i s-a dat mult, mult i se va cere"*. Cei care au trăit după venirea Domnului Iisus Hristos pe pământ, vor fi mult mai aspru judecaţi. Cei care au respins învăţătura lui Hristos sunt mult mai vinovaţi decât cei ce n-au cunoscut şi nici n-au avut ca îndreptar decât conştiinţa lor. *"Mai uşor va fi în ziua judecăţii Tyrului şi Sidonului, Sodomei şi Gomorei decât vouă"*. *"Cela ce nu crede în Fiul, nu va vedea viaţa şi mânia lui Dumnezeu va rămâne peste el"*.

Moarte veşnică înseamnă deci necredinţa, iar nu păcătuirea, aceasta se mai poate şterge prin căinţă, necredinţa însă, chiar fără păcătuire prea mare, denotă mândria şi dispreţul faţă de Dumnezeu. Sf. Ioan Botezătorul vorbeşte despre infern astfel: *"El are lopata în mâna Sa şi va curăţi aria Sa, va aduna grâul în podniţa Sa* (Raiul), *iar pleava o va arde în foc nestins* (infernul)".

Origeniştii găsesc că muncile veşnice nu sunt compatibile cu mila şi îndurarea lui Dumnezeu. Oare cum să fie posibil ca Dreptul Judecător să acorde

fericirea celor ce n-au dorit-o, n-au iubit-o şi n-au căutat-o?

Cu ce muncă se câştigă Împărăţia Cerurilor, ne învaţă Domnul nostru Iisus Hristos. Omul moşteneşte ceea ce a dorit liber şi nesilit. Raiul sau gheena se câştigă de bună voie. Încă de pe pământ, cei răi nu pot suporta prezenţa şi societatea celor drepţi şi invers. Nu e dat decât celor care se roagă şi-L caută pe Dumnezeu.

Moartea sufletului este o necunoaştere a lui Dumnezeu şi deci depărtarea de El. Numai pe pământ Îl poţi cunoaşte pe Dumnezeu şi poţi iubi legile Sale. Sfântul Clement zice: *"Toate sufletele sunt nemuritoare, chiar ale păcătoşilor. Mai bine ar fi fost totuşi de n-ar fi existat"*. Toţi vor primi la înviere trupuri noi, destinate fericirii veşnice sau chinurilor veşnice. Focul gheenei va fi asemănător celui din interiorul corpului omenesc din timpul vieţii, acel foc invizibil care totuşi încălzeşte sângele şi pe care omul îl simte. Există un foc interior, o ardere, o căldură care întreţine viaţa. Focul gheenei va avea proprietăţi speciale, distincte de focul pământesc. Focul gheenei nu va distruge victimile sale, el este un foc eterat care chinuieşte trupurile eterate ale demonilor şi pe cei ce-i ascultă.

Când Domnul Iisus Hristos ne sfătuieşte că mai bine este să ne tăiem mâna, piciorul, să ne scoatem

ochiul care ne duce la păcat, decât să intrăm în gheenă. El nu vrea să ne spună efectiv că trebuie să ne masacrăm corpul, ci să ne mortificăm voinţa, să distrugem dorinţa spre păcat, să izgonim gândul cel rău, şă ajutăm binelui să triumfe, iar nu răului.

Domnul nostru Iisus Hristos cere o iubire completă, nu numai în actele noastre, ci şi în gânduri faţă de aproapele şi chiar faţă de duşmani şi mai ales faţă de ei, şi rugăciune permanentă pentru ignoranţa şi neştiinţa lor. Bârfirea şi cârtirea este un viciu teribil care atentează la onoarea aproapelui, denotă lipsă de dragoste şi de milă şi cei ce o practică vor merge în focul gheenei: *"Cel ce va spune aproapelui său - prostule sau nebunule - în gheenă va merge"*, spune Domnul Iisus Hristos. Crima deci, împotriva aproapelui se face cu limba, foarte des, foarte uşor şi este egală cu crima săvârşită împotriva vieţii corporale.

Fiecare simţ în parte va avea în gheenă o cruntă suferinţă. Vederea demonilor şi a celor chinuiţi, ascultarea bocetelor şi a neîncetatelor blesteme, mirosul greu şi infect, o foame şi o sete teribilă, niciodată satisfăcută, toate vor chinui corpul şi vor provoca necontenit ură împotriva lui Dumnezeu, continuarea de fapt a celei avute pe pământ, căci *"fiecare va primi după faptele sale"*. Sfântul Teofilact scrie: *"Viermele şi focul ce muncesc pe păcătos în gheenă este conştiinţa sa"*.

Durerile şi nefericirile ivite pe pământ, nu se aseamănă nici pe departe cu ceea ce va fi în gheenă. Mai de preferat este a trăi zeci de ani în dureri şi boli trupeşti pe pământ, decât o clipă în infern. Credinţa aduce cu sine supunerea şi ascultarea, deasemenea, necredinţa aduce încăpăţânarea şi neascultarea în care devine astfel pierderea veşnică a omului, căci nu există altă cale de mântuire, decât credinţa în Răscumpărătorul trimis de Dumnezeu. Fără credinţă roadele răscumpărării Domnului Iisus Hristos nu se aplică la om. Fără pocăinţă nu putem scăpa de gheenă.

Calea Crucii, a suferinţei, este singura cale care purifică sufletul şi trupul omului. Păcatele cer curăţirea prin suferinţă, a corpului care le-a înfăptuit.

Să preferăm deci suferinţele aici pe pământ, să le îndurăm cu răbdare şi să rugăm pe Dumnezeu să ne şteargă păcatele aici pe pământ, ca dincolo să scăpăm de ispăşirea lor.

CUPRINS

CE ESTE MOARTEA? 3
CE SE ÎNTÂMPLĂ CU SUFLETUL ÎN CLIPA MORŢII? 8
CINE SUNT MEMBRII ÎMPĂRĂŢIEI? 15
CE ESTE VEACUL DE ACUM ŞI CEL VIITOR? 33
RAIUL 61
IADUL 67
SFÂRŞITUL LUMII 71
OMUL SINGUR VA FI AUTORUL SFÂRŞITULUI SĂU 88